

ZUURSTOF VOOR DE TOEKOMST

G E M E E N S C H A P S O N D E R W I J S

Inhoud

Woord vooraf	5
Het onderwijs in Vlaanderen	6
• Het Vlaamse onderwijslandschap	6
Drie onderwijsnetten	6
Werkingsmiddelen	6
• Het Gemeenschapsonderwijs: een waardevolle actor in het onderwijslandschap	6
Geen kwaliteitsverschillen	6
Een transparante structuur	7
De organisatiewaarden van het Gemeenschapsonderwijs	8
Het Gemeenschapsonderwijs en de uitdagingen van de 21ste eeuw	10
• Kwaliteit	10
Pedagogische diensten	10
Effectieve scholen	10
Leerwinst	11
Beleidvoerend vermogen van scholen	11
Nascholing	12
Onthaal van nieuwe leerkrachten	12
Professionalisering en verloning van directeurs	12
Selectie en opleiding van de algemeen directeur	14
Centra voor leerlingenbegeleiding	14
• Innovatie en creativiteit	15
Methodeonderwijs	15
Frimoutprijs van het Gemeenschapsonderwijs	15
Biënnale Techno+	16
Flexibilisering en modularisering	16
Proeftuinen	17
• Respect voor diversiteit	18
Manifest 'Diversiteit...een troef van het Gemeenschapsonderwijs'	18
Allochtonen in het onderwijs	18
Religieuze symbolen op school	19
Leerzorg	20
• Betrokkenheid	20

Communicatie	20
Participatie en overleg	21
ROGO: ouders steunen ouders	22
Spijbelen	22
• Openheid en verdraagzaamheid	23
Van neutraal onderwijs naar actief pluralisme	23
Recht op onderwijs voor kinderen zonder papieren	24
Het lokaal overlegplatform (LOP)	24
Gelijke onderwijskansen	25
• Oog voor de maatschappelijke werkelijkheid	26
Internationalisering	26
Gezondheidsbeleid	26
Samenwerking binnen een open, pluralistisch netwerk	27
Veilig woon-schoolverkeer is een prioriteit	27
Kinderopvang	27
Topsportonderwijs	28
Een echte herwaardering van technisch en beroepsonderwijs	29
Samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven	29
• Vorming van de totale persoon	30
Levenslang en levensbreed leren	30
GeoArt: vakoverstijgende kunstprojecten	31
Bewegingscultuur op school	31
Financiering	32
• Naar een nieuw financieringssysteem in het onderwijs	32
Objectieve parameters voor de financiering	32
De prijs van de vrije keuze	33
• Leerlingenvervoer	34
• Kosteloosheid van het leerplichtonderwijs	35
• Internaten	36
Infrastructuur	37
• Meer middelen voor infrastructuur	37
Eigenaanderhoud	37
Investeringsmiddelen voor gebouwen en uitrusting	37

W o o r d v o o r a f

In de aanloop naar de Vlaamse verkiezingen van 13 juni 2004, twee jaar geleden, publiceerde het Gemeenschapsonderwijs een Memorandum met een aantal prioritaire verzuchtingen, gericht aan de Vlaamse democratische politieke partijen.

Dit jaar worden provinciale en gemeentelijke verkiezingen gehouden. Wij willen deze gelegenheid aangrijpen om onze standpunten ten aanzien van de uitdagingen van de toekomst kenbaar te maken bij de lokale politieke en andere actoren. Het zijn immers vooral de scholen zelf, de directeurs, het onderwijzend en administratief personeel, de leerlingen en hun ouders, die de kwaliteit en het pedagogisch project van het gemeenschapsonderwijs ter plaatse waarmaken en uitdragen.

Om dit te kunnen doen, hebben zij de volle medewerking van de overheid nodig. Niet alleen de regionale overheid, ook de lokale beleidsverantwoordelijken moeten alles in het werk stellen opdat alle scholen op het grondgebied van hun gemeente onderwijs kunnen bieden dat voldoet aan de eisen van de huidige samenleving. Scholen moeten een structurele plaats krijgen in het beleid van de lokale besturen. Zij moeten bijvoorbeeld kunnen rekenen op een vlotte samenwerking met de politie en andere gemeentelijke en provinciale diensten. Het Gemeenschapsonderwijs van zijn kant reikt de gemeenten en provincies de hand om constructief samen te werken rond infrastructuur, ICT, culturele en sportactiviteiten, voor- en naschoolse opvang, leerlingenvervoer, veiligheid en preventie. Het is die dynamische wisselwerking die er borg voor staat dat scholen zich gaandeweg in de lokale gemeenschap verankeren en zodoende hun maatschappelijke opdracht op een adequate en verantwoorde manier vervullen.

Een aantal verzuchtingen uit het Memorandum 2004 zijn in deze nieuwe publicatie terug te vinden, maar we treden ook naar buiten met standpunten rond brandend actuele maatschappelijke thema's waarvoor de samenleving het onderwijs regelmatig ter verantwoording roept. We zouden graag met de verkozen mandatarissen over dit document van gedachte wisselen en onze standpunten nader toelichten.

Met deze uitgave wensen wij een ruime, open dialoog op gang te brengen en hopen we bij te dragen tot het besef dat de school van de 21ste eeuw geen eiland is maar een brede school, een open ruimte, die zich verbonden weet met het complexe leven van de gemeenschap in en buiten haar muren.

Paul De Knop
voorzitter
Raad van het Gemeenschapsonderwijs

Urbain Lavigne
afgevaardigd bestuurder
Gemeenschapsonderwijs

Het onderwijs in Vlaanderen

Het Vlaamse onderwijslandschap

Drie onderwijsnetten

De Belgische grondwet waarborgt niet alleen het recht op onderwijs door leerplicht op te leggen aan kinderen van 6 tot 18 jaar, hij waarborgt ook de keuzevrijheid van de ouders. Zij moeten voor hun kind kunnen beschikken over een school die zij wensen en die op een redelijke afstand van hun woonplaats ligt.

De grondwet geeft ook aan elke natuurlijke persoon of rechtspersoon het recht om onderwijs te organiseren en daarvoor instellingen op te richten. In België richten verschillende overheden onderwijs in: de Vlaamse, Franse en Duitstalige Gemeenschap, de provinciebesturen, de gemeente- of stadsbesturen. Daarnaast treden ook individuen, vrije verenigingen of private instanties als inrichtende macht op.

Traditioneel onderscheidt men in Vlaanderen drie onderwijsnetten die erkend worden door de Vlaamse Gemeenschap.

- Het officieel gesubsidieerd onderwijs omvat het gemeentelijk of stedelijk onderwijs en het provinciaal onderwijs. Hun inrichtende machten zijn verenigd in twee koepels, het Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG) en de Cel voor het Vlaams Provinciaal onderwijs (CVPO).
- Het vrij gesubsidieerd onderwijs is het onderwijs dat op privé-initiatief verstrekt wordt. De inrichtende macht is vaak een vzw. Het vrij gesubsidieerd onderwijs bestaat hoofdzakelijk uit katholieke scholen, verenigd in een koepel: het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO). Daarnaast zijn er ook protestantse, joodse, orthodoxe en islamitische scholen.
- Het gemeenschapsonderwijs is het officieel onderwijs dat door de openbare instelling het Gemeenschapsonderwijs georganiseerd wordt in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap. De Raad van het Gemeenschapsonderwijs treedt op als de centrale inrichtende macht en niet als koepel, in tegenstelling tot de andere netten.

Werkingsmiddelen

Het Gemeenschapsonderwijs ontvangt jaarlijks een dotatie van de Vlaamse Gemeenschap. Provincies, gemeenten en privé-initiatieven die onderwijs organiseren volgens de wettelijke normen, ontvangen een subsidie.

De Vlaamse Gemeenschap neemt de personeelskosten voor haar rekening. De dotatie en de subsidie dienen om de werking van de scholen en internaten te bekostigen.

Het Gemeenschapsonderwijs: een waardevolle actor in het onderwijslandschap

Geen kwaliteitsverschillen

Verscheidene internationale rapporten tonen aan dat het onderwijs in Vlaanderen zeer hoog scoort. Bovendien blijkt uit recente onderzoeken, dat ouders doorgaans erg tevreden zijn over het Vlaamse onderwijs. Alle onderwijsverstrekkers dragen daartoe bij.

Verskillende wetenschappelijke onderzoeken hebben al aangetoond dat er geen significant verschil te vinden is in de kwaliteit van het onderwijs van de verschillende netten. Ook in het verslag dat de onderwijsinspectie elk jaar aflevert en dat de toestand van het onderwijs in Vlaanderen in kaart brengt, worden geen significante kwaliteitsverschillen tussen de netten vermeld.

Een transparante structuur

De wijze waarop het gemeenschapsonderwijs bestuurd wordt, wordt geregeld door het Bijzonder decreet betreffende het gemeenschapsonderwijs van 14 juli 1998. Het gemeenschapsonderwijs wordt op drie niveaus bestuurd: de school (lokaal niveau), de scholengroep (mesoniveau) en de Raad van het Gemeenschapsonderwijs (centraal niveau in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap).

Meer dan 20.000 personeelsleden (in de scholen, de scholengroepen en de centrale administratie) werken dagelijks aan de kwaliteit van ons onderwijs.

Adressen en contactgegevens van al onze instellingen (basisscholen, scholen voor secundair onderwijs, centra voor deeltijds onderwijs, centra voor volwassenenonderwijs, kunst- en muziekacademies, internaten, opvangcentra, kinderdagverblijven, centra voor leerlingenbegeleiding) zijn te vinden op www.gemeenschapsonderwijs.be (doorklikken naar Ouders/Scholen/De schoolzoeker).

Raad van het Gemeenschapsonderwijs

De Raad van het Gemeenschapsonderwijs heeft als fundamentele opdracht de vrije schoolkeuze in Vlaanderen en Brussel te waarborgen. Hij beschikt over eigen administratieve en pedagogische diensten, die gevestigd zijn in het Alhambragebouw, Emile Jacqmainlaan 20, 1000 Brussel.

Scholengroepen

De eigenlijke bestuursbevoegdheid hoort toe aan de 28 scholengroepen. Elke scholengroep heeft bestuursbevoegdheid over alle instellingen van het Gemeenschapsonderwijs in een welbepaald gebied en omvat minstens een aantal basis- en secundaire scholen en in de meeste gevallen ook een centrum voor volwassenenonderwijs en/of een centrum voor leerlingenbegeleiding. Aan het hoofd staan een algemeen directeur, een raad van bestuur en een college van directeurs.

Daarnaast zijn er sinds 1 september 2005 73 scholengemeenschappen actief, dit zijn vrijwillige samenwerkingsverbanden die voornamelijk adviesbevoegdheid hebben ten aanzien van de scholengroep. Twee van de 38 scholengemeenschappen voor het basisonderwijs zijn netoverstijgend samengesteld. Van de 35 scholengemeenschappen voor het secundair onderwijs werken er negen netoverstijgend, één met het gemeentelijk onderwijs, zeven met enkel het provinciaal onderwijs en één met zowel het vrij niet-confessioneel als het provinciaal onderwijs.

Scholen

Het Gemeenschapsonderwijs organiseert onderwijs op alle niveaus, met uitzondering van het hoger onderwijs. Veel gemeenschapsscholen hebben verschillende vestigingsplaatsen die verspreid zijn over de diverse 'wijken' van een gemeente. Aan het hoofd van de school en haar vestigingsplaatsen samen staat één directeur, bijgestaan door een schoolraad, een ouderraad, een leerlingenraad en een pedagogische raad.

De organisatiewaarden van het Gemeenschapsonderwijs

De personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs onderschrijven de gemeenschappelijke waarden, de doelstellingen en het ideaal van dit onderwijs, zoals ze geformuleerd zijn in het Pedagogisch Project van het Gemeenschapsonderwijs (PPGO). Dit document is te vinden op <http://www.gemeenschapsonderwijs.be/algemeen-pers>.

Het PPGO omschrijft de waarden die duidelijk, bewust en zonder enige vorm van indoctrinatie in elke gemeenschapsschool worden nagestreefd. Elke gemeenschapsschool onderschrijft de algemene principes van het PPGO maar kan via haar schoolwerkplan zelf beslissen welke kernwaarden van het PPGO zij in het bijzonder wil nastreven.

Om zijn missie te realiseren, hanteert het Gemeenschapsonderwijs een constante gedragslijn, die steunt op de zeven kernwaarden van zijn pedagogisch project.

Kwaliteit

Het Gemeenschapsonderwijs streeft kwaliteit na die gedefinieerd wordt als de hoogst mogelijke leerwinst voor iedere leerling, een hoog welbevinden in de leef- en werkomgeving van zijn participanten en de maximale en voortdurende professionalisering van zijn personeel.

Innovatie en creativiteit

Het Gemeenschapsonderwijs moedigt intellectuele nieuwsgierigheid en creatief denken en handelen aan. In die zin staat het open voor verbetering en vernieuwing op alle niveaus van de organisatie.

Respect voor diversiteit

Het Gemeenschapsonderwijs neemt zijn rol op in de multiculturele en pluriforme samenleving en streeft naar eenheid in verscheidenheid.

Betrokkenheid

Het Gemeenschapsonderwijs communiceert op een transparante wijze met al zijn participanten en betreft hen actief bij het beleid.

Openheid en verdraagzaamheid

Het Gemeenschapsonderwijs is gericht op waarden, bestrijdt vooroordelen en discriminatie, waardeert en respecteert de eigenheid, de emotionele, religieuze, morele en culturele opvattingen van zijn participanten, stelt het actief pluralisme als een fundamentele waarde voorop en verbindt zich ertoe om dit aan zijn leerlingen en cursisten door te geven. Het is gericht op de ontwikkeling van de persoonlijkheid van elke leerling, met respect voor ieders specificiteit.

Oog voor de maatschappelijke werkelijkheid

Het Gemeenschapsonderwijs bereidt voor op participatie in een democratische samenleving. Bij de uitbouw van zijn pedagogisch project houdt het rekening met economische, sociale, culturele, politieke en technologische ontwikkelingen.

Vorming van de totale persoon

Het Gemeenschapsonderwijs is gericht op de vorming van de totale persoon, voedt op tot zelfstandigheid door mondigheid, kritische ingesteldheid en verantwoordelijkheidszin te stimuleren en stimuleert levenslang en levensbreed leren.

Het Gemeenschapsonderwijs en de uitdagingen van de 21ste eeuw

Het Gemeenschapsonderwijs wil als democratische en pluralistische organisatie model staan voor een opvoeding die kinderen vormt tot bewuste, sociale, kritische, mondige en tolerante wereldburgers. Het zal mede daarom en waar nodig flexibel inspelen op de steeds wisselende eisen die de samenleving aan het onderwijs stelt, in nauwe samenwerking met andere onderwijsverstrekkers, vanuit een flexibele organisatiestructuur en een maatschappelijk en pedagogisch project, gesteund op eigentijds en kwalitatief hoogstaand onderwijs.

Kwaliteit

Het Gemeenschapsonderwijs streeft kwaliteit na die gedefinieerd wordt als de hoogst mogelijke leerwinst voor iedere leerling, een hoog welbevinden in de leef- en werkomgeving van zijn participanten en de maximale en voortdurende professionalisering van zijn personeel.

Pedagogische diensten

Mede door de inbreng van de Pedagogische begeleidingsdienst, ons eigen Centrum voor Nascholing en de Permanente Ondersteuningscel voor de CLB's streven wij kwaliteit na in alle aspecten van het onderwijs.

De Pedagogische begeleidingsdienst biedt externe ondersteuning aan de onderwijsinstellingen, ontwikkelt initiatieven om de onderwijskwaliteit van de instellingen te bevorderen en stimuleert de initiatieven die de beroepsbekwaamheid van de personeelsleden van de instellingen versterken.

Het Centrum voor Nascholing organiseert opleidingen en nascholingsprogramma's voor directeurs, middenkader, onderwijzend en ander personeel van het Gemeenschapsonderwijs. Het stelt daartoe ieder schooljaar een planning op en werkt meer en meer vraaggestuurd. Het ondersteunt algemene beleidsinitiatieven en de prioriteiten en accenten van het Gemeenschapsonderwijs, in nauw overleg met de andere pedagogische diensten.

De Permanente Ondersteuningscel voor de CLB's biedt alle CLB-medewerkers de mogelijkheden om zich zelfstandig en permanent professioneel te vervolmaken, zodat zij hun klanten kwalitatieve hulp kunnen bieden. Het wil die hulpbronnen aanbieden waarmee deze personeelsleden als mens en als professioneel kunnen groeien, zich ontwikkelen, veranderen, kortom: leren.

Effectieve scholen

Kwaliteit is een zeer ruim begrip en veel hangt af van wie naar onderwijs en de school kijkt. De mate waarin onderwijs voldoet aan een afspraak tussen alle betrokkenen, waarbij eisen en behoeften van leerlingen, ouders, scholen, bedrijven, het brede maatschappelijke veld en overheid mee gewogen zijn, zal de kwaliteitsbeleving van de verschillende participanten bepalen.

In onze scholen is er heel wat onderwijskundige kwaliteit te vinden. Te beginnen met de kracht en de sterkte van een gemeenschappelijke visie, verwoord in een inspirerend pedagogisch project. We nemen niet enkel 'de sterken' mee naar de eindstreep, maar creëren ook voluit kansen en leerwinst voor alle kinderen. Die goede sociale mix is ook een waarborg voor het latere leven: leren leven in de maatschappij van morgen waar diversiteit een realiteit is, maakt de jongeren tot open en weerbare burgers.

Aan dit kwaliteitsprofiel moet permanent gewerkt worden. Elke school van het Gemeenschapsonderwijs moet daarin haar verantwoordelijkheid ten volle opnemen en permanent haar kwaliteit bewaken.

We willen sterke leerresultaten bereiken op het vlak van kennis, inzicht, vaardigheden, attitudes, probleemoplossend denken en harmonische persoonlijkheidsontwikkeling. Daarnaast willen we ook leerwinst genereren en scherp zicht krijgen op de doorstromingsgegevens van leerlingen. Tezelfdertijd willen we dat onze leerlingen met plezier leren, graag leren, dus welbevinden creëren voor leerlingen en leraren.

De leerling staat centraal, elke leerling telt en wordt op een aangepaste manier begeleid om zijn talenten en capaciteiten optimaal tot ontwikkeling te laten komen (differentiatie, zorg, begeleiding).

Leerwinst

Kwaliteitsvol onderwijs bieden op basis van het principe van gelijke kansen voor elke leerling wordt op twee manieren geconcretiseerd. Eerst en vooral streven we ernaar om via de eindtermen of de ontwikkelingsdoelen de minimale competenties voor alle leerlingen te realiseren. Daarnaast werken we aan de maximale ontplooiing van de capaciteiten en mogelijkheden van de leerlingen, met aandacht voor hun individuele interesses en talenten, om een zo hoog mogelijk niveau te bereiken. Scholen die erin slagen een maximale ontwikkeling bij hun leerlingen te bewerkstelligen, zijn effectieve scholen. Leerwinst kan dus als indicator gebruikt worden om de effectiviteit van de school te bewaken.

Wetenschappelijke studies tonen aan dat onze scholen hierin sterk scoren. Dit illustreert dat een correctie voor instroomverschillen, rekening houdend met de kenmerken van de leerlingen en de samenstelling van de lesgroepen, noodzakelijk is om scholen fair te kunnen beoordelen op hun effectiviteit.

Beleidvoerend vermogen van scholen

Onder meer via de pedagogische begeleiding voert het Gemeenschapsonderwijs een beleid om de scholen te laten ontwikkelen tot organisaties met een sterk beleidvoerend vermogen. Ook het strategisch plan stuurt hier expliciet op aan. Scholen dienen organisaties te worden met een sterke en expliciete bestuurlijke en onderwijskundige zelfsturing. Het spreekt voor zich dat hierbij een erg belangrijke rol weggelegd is voor de schooldirecteur, met een bestuurlijke participatie vanwege de schoolraad en andere participatieve organen.

Om dit te kunnen realiseren, hebben scholen meer autonomie nodig dan zij vandaag kunnen hebben. Een bureaucratische overregulering beperkt hun handelings- en ontwikkelingsruimte. Om scholen een sterker beleidvoerend vermogen te geven, moet er radicaler gekozen worden voor deregulering, die verder gaat dan de - weliswaar even noodzakelijke - vermindering van de administratieve planlast. Scholen stellen in de praktijk vast dat de centralistische regelgeving gedurende de voorbije jaren, ondanks alle beleidsintenties, eerder toe- dan afgenomen is.

Men moet meer vertrouwen geven aan de professionaliteit van leerkrachten en schoolteams en er zo voor zorgen dat de kwaliteit niet iets is dat afgedwongen moet worden door opgelegde regels, maar gefaciliteerd wordt door gemotiveerde leraren en autonome scholen.

Meer autonomie van scholen houdt het risico in dat de nu al belangrijke verschillen tussen scholen in effectiviteit, kwaliteit en beleidvoerend vermogen, nog worden versterkt. Om niet in een 'dualisering' te vervallen, moeten autonomie en deregulering gepaard gaan met een intensievere procesbegeleiding van de scholen via de pedagogische begeleiding. Meer autonomie van scholen moet vergezeld gaan van een investering in pedagogische begeleiding van scholen.

Het Gemeenschapsonderwijs dringt aan op een radicaal beleid van deregulering en versterking van de autonomie van scholen, gekoppeld aan een intensievere begeleiding.

Nascholing

De rol van de nascholing bij de uitbouw van de 'goede' of 'effectieve' school gaat uit van een pragmatische overweging: 'Het belangrijkste criterium voor de school is dat haar leerkrachten er beter van worden of de school als geheel erop vooruitgaat' (Spiegeleffecten, 1996).

Het Centrum voor Nascholing van het Gemeenschapsonderwijs werkt bij voorrang aan de professionalisering van de onderwijsgevende, individueel en in teamverband. Deze professionaliteit is een brede professionaliteit. Daartoe worden in overleg met de Pedagogische begeleidingsdienst, de Permanente Ondersteuningscel voor de CLB's (POC) en de scholen nascholingsprogramma's ontwikkeld en uitgevoerd. Het uitgangspunt hierbij is dat een effectieve school, met kwalitatief goed onderwijs, streeft naar kwaliteit van het proces en het product en naar maximale leerwinst en participatie van alle betrokkenen. Op het niveau van de school geldt het versterken van het beleidvoerend vermogen als prioriteit.

Leren is emancipatorisch, maar is ook een relationeel proces dat zich afspeelt in een sociaal kader. De huidige beleidsomgeving is er één waar de autonomie van de school en het teamwerk aan belang winnen, waarin effectieve scholen het begrijpend leren en het begeleid zelfstandig leren stimuleren en de leraar doorgroeit naar de rol van coach. Dit alles plaatst een nascholingsdienst voor radicaal nieuwe uitdagingen, zeker als daarbij gestreefd wordt naar een maximale synergie met de pedagogische begeleidingsdienst.

Uit een recent onderzoek van het Centrum voor Nascholing naar de effectiviteit van nascholingen en de effectiviteit van de gebruikte evaluatiemethodes kon worden vastgesteld dat veranderingsprocessen in professionele ontwikkeling extreem complex zijn. Sommige beïnvloedende factoren (werkomgeving) kunnen niet onder controle worden gehouden. Doorslaggevend is vaak de factor motivatie, d.w.z. de mate waarin iemand ervan overtuigd is dat de aangeleerde kennis en vaardigheden nuttig zijn bij het oplossen van werkgerelateerde problemen. De belangrijkste praktische conclusie van het onderzoek is evenwel dat het ontwikkelen van verfijnder evaluatievormen een prioriteit wordt voor de onmiddellijke toekomst. Cliëntentevredenheid en effectiviteitsmeting zijn immers cruciaal bij het evalueren van de eigen werking.

Onthaal van nieuwe leerkrachten

Het Vlaamse onderwijs kampt met een grote uitstroom van jonge leerkrachten. Om dit tegen te gaan, heeft het Gemeenschapsonderwijs een project opgestart dat tot doel heeft het onthaal en de integratie van nieuwe leerkrachten in de scholen te bevorderen. Scholen die dat wensen, krijgen ondersteuning bij het ontwikkelen van een onthaal- en introductiescenario en het samenstellen van een onthaalbrochure. Het project stuurt ook aan op een vormigheid in het onthaal voor een hele scholengemeenschap of -groep. Op termijn moet het project de leerkrachten vertrouwd maken met het PPGO, zodat zij als gemotiveerde ambassadeurs van het Gemeenschapsonderwijs naar buiten kunnen treden.

Professionalisering en verloning van directeurs

De directeur is een sleutelfactor in het bewaken van de kwaliteit van de school. Hij is het die de schoolteams motiveert en aanstuurt en erover moet waken dat het beleidvoerend vermogen van de school maximaal wordt benut en ontwikkeld.

Het Gemeenschapsonderwijs pleit voor een flexibele toegang tot het ambt, gekoppeld aan pre- en in-service training, coaching, permanent bijscholen en regelmatige evaluatiemomenten.

Het Gemeenschapsonderwijs dringt aan op de schrapping van de wettelijke verplichting van de (eenmalige) proef om toegang te krijgen tot het directieambt (die schrapping zou trouwens een harmonisatie betekenen met de rechtspositieregeling van het gesubsidieerd onderwijs). In de plaats van de proef moeten prospectie en screening van kandidaten, intensieve training en nascholing en een systeem van doorgedreven kwaliteitscontrole in elke fase van de rekrutering en begeleiding het mogelijk maken de juiste en meest gemotiveerde mensen aan te trekken en voor het ambt te blijven motiveren. Subsidiariteit tussen de verschillende bestuursniveaus (lokaal, meso-, centraal) is op elk moment in de selectie, opleiding en begeleiding cruciaal.

Ook het mandaat, en met name het mandaat voor bepaalde duur, kan de toegang tot het directeursambt flexibeler maken.

Een mandaat dat wordt gegeven voor bepaalde duur, noopt zowel de inrichtende macht als het betrokken personeelslid ertoe zich aan het einde van elke mandaatperiode te bezinnen over de opdracht in de gewijzigde of zich wijzigende schoolcontext en die te toetsen aan de capaciteiten en de reserves aan inzet en bezieling van het betrokken personeelslid. Elke aanvaarding van de opdracht voor een nieuwe mandaatperiode houdt in principe een nieuwe engagementsverklaring van het personeelslid in en impliceert dat de inrichtende macht het vertrouwen in het personeelslid herbevestigt. Anderzijds impliceert zo'n engagement dat een mandaatperiode ook weer niet te kort is. De directeur moet de kans krijgen zijn beleid uit te tekenen en te implementeren. Hij moet er liefst ook zelf de pedagogische en schoolorganisatorische vruchten van kunnen plukken. Een aanvangsperiode van zes jaar met verlengingen van telkens zes jaar lijkt ons zinvol.

Wel zal vooraf een aantal randvoorwaarden moeten worden verhelderd in verband met het sociaal en geldelijk (met inbegrip van pensioenrechten) statuut. Doorgedreven professionalisering moet gepaard gaan met een financiële valorisatie. De mandaatvergoeding moet volwaardig deel uitmaken van het loon. Er moet ook voorzien worden in een terugvalpositie. Een directeur die bijvoorbeeld gedurende twee keer zes jaar het beste van zichzelf heeft gegeven en zijn expertise graag ter beschikking blijft stellen van zijn inrichtende macht, maar het volle gewicht van het directieambt niet langer kan of wil dragen, zou, mét behoud van wedde, moeten kunnen worden ingezet in een middenkader op het niveau van de school, de scholengemeenschap of de scholengroep. Uiteraard moet men het betrokken personeelslid kunnen inzetten in een middenkaderfunctie waarin het zijn expertise ook effectief kan benutten. (Her)oriëntering moet onderdeel zijn van een proces van actieve loopbaanbegeleiding.

Een en ander veronderstelt wel dat de inrichtende machten over voldoende middelen en mankracht kunnen beschikken om een kwaliteitsvolle opleiding, coaching en een deugdelijk evaluatiesysteem te waarborgen - om zelf systemen te ontwikkelen of om expertise in te kopen.

Het lijkt ons verder fundamenteel dat een professioneel directeur zich ten volle voor zijn ambt kan inzetten: een directeur is dus per definitie klasvrij.

Het Gemeenschapsonderwijs heeft alvast zijn directeursopleiding grondig geëvalueerd en hervormd. Behalve theoretische kennis moeten aspirant-directeurs vaardigheden en attitudes verwerven inzake management en personeelsbeleid, maar onder meer ook rond didactische en pedagogische aspecten zoals omgaan met diversiteit en participatie. Meer opleidingstijd, meer training en individuele begeleiding moeten daartoe bijdragen. De nieuwe opleiding is opgedeeld in een pre-service training die gespreid wordt over twee jaar, en een in-service training 'on the job' van nog eens één jaar. De pre-service training wordt afgesloten met een vormingsattest waarvan een sterkte-zwakteanalyse deel uitmaakt. In de pre-service training worden de cursisten in groepen van een 25-tal personen begeleid door twee mentoren (directeurs of pedagogisch adviseurs die vertrouwd zijn met het ambt waarvoor hun groep wordt opgeleid). Dankzij het gebruik van een elektronisch leerplatform kan efficiënter worden gecommuniceerd en kan beter worden ingespeeld op het eigen ritme en de eigen leerstijl van de deelnemers.

Tegenover het proces van opleiding, coaching en begeleiding, maar ook als sluitstuk ervan, staat de controle en de bewaking van de kwaliteit. Het Gemeenschapsonderwijs werkt een model uit om geobjectieerde functionerings- en evaluatiegesprekken voor te bereiden en te voeren, die uitgaan van relevante en operationele functiebeschrijvingen.

Selectie en opleiding van de algemeen directeur

De algemeen directeur bestuurt samen met de algemene vergadering en de raad van bestuur de scholengroep.

De mandaatfunctie van algemeen directeur wordt toegewezen aan een van de directeurs van de scholengroep.

De raad van bestuur stelt de algemeen directeur aan volgens de procedure die door de Raad van het Gemeenschapsonderwijs is opgesteld. Hierbij gaat de raad van bestuur uit van twee aspecten: de opleiding en de selectie.

De opleiding is een middel om een kwaliteitsstandaard uit te bouwen. Enerzijds voorziet men in nuttige informatie, anderzijds pleit men ervoor dat de geselecteerde directeur gecoacht wordt door een algemeen directeur in functie.

De selectie verloopt via vooraf vast te leggen objectieve criteria. De kandidaten worden onder meer door een externe firma gescreend op hun persoonlijkheids- en managementcapaciteiten.

De algemeen directeurs zijn verenigd in de CoördinatieRAad van algemeen directeurs, afgekort Co-RA.

Centra voor leerlingenbegeleiding

Een centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) begeleidt de leerlingen en de deelnemers aan de erkende vormen.

De begeleiding behelst de volgende domeinen: het leren en studeren, de onderwijsloopbaan, de preventieve gezondheidszorg en het psychisch en sociaal functioneren. De begeleiding kan ook indirect via en in samenwerking met de ouders en de school verlopen. Zij zijn immers de eerste verantwoordelijken. Waar nodig wordt ook samengewerkt met andere diensten, instellingen of voorzieningen.

Bij het vervullen van zijn opdracht stelt een CLB het belang van de leerling centraal. Het centrum werkt raadgevend en begeleidend, met dien verstande dat het waar mogelijk preventief optreedt en waar nodig remediërend. Het CLB werkt gratis, discreet en onafhankelijk en multidisciplinair. Alle personeelsleden moeten het beroepsgeheim respecteren.

De directeurs van de CLB's van het Gemeenschapsonderwijs hebben zich gegroepeerd in een Raad (RADI). Zijn activiteiten zijn erop gericht de werking van de centra te coördineren en te optimaliseren.

Innovatie en creativiteit

Het Gemeenschapsonderwijs moedigt intellectuele nieuwsgierigheid en creatief denken en handelen aan. In die zin staat het open voor verbetering en vernieuwing op alle niveaus van de organisatie.

Methodesonderwijs

'Methodescholen' onderscheiden zich van 'traditionele' scholen door de wijze waarop ze waarden uit het Pedagogisch Project van het Gemeenschapsonderwijs en hun eigen uitgangspunten in praktijk brengen. Uitgangspunt is de leefwereld en belangstelling van kinderen. Ze streven ernaar om de leerstof sterk realiteitsgebonden, hoofdzakelijk via projecten, aan te bieden. Bij de leerlingen werkt dit zeer motiverend. Elk kind kan zich zoveel mogelijk ontwikkelen volgens het eigen niveau.

De methodescholen van het gemeenschapsonderwijs zijn een succes. De basis daarvan ligt niet alleen in de toegepaste didactische methodieken, maar ook in de duidelijke visie, die doorgetrokken wordt naar het pedagogisch project van de school. Niet voor niets organiseerde het Gemeenschapsonderwijs in maart 2006 een Week van de Methodescholen. Het gemeenschapsonderwijs is marktleider en heeft heel wat expertise opgebouwd in het methodeonderwijs.

Om de groeikansen van het methodeonderwijs te kunnen blijven waarborgen, moet een aantal specifieke problemen worden aangepakt:

- Het methodeonderwijs stapt af van de klassieke indeling van het leslokaal en heeft meer nood aan polyvalente ruimtes, aangepast aan de moderne didactiek. De infrastructuurnormen moeten dringend worden bijgesteld.
- Zowel voor de rekrutering als voor de waarborg op vastheid van betrekking moet men een onderscheid kunnen maken voor leerkrachten die zich geëngageerd hebben om zich in het methodeonderwijs in te werken.
- Er moeten meer secundaire scholen met methodeklassen in het leven geroepen worden, omdat de overstap van een methodeschool van het basisonderwijs naar een traditionele secundaire school voor een leerling meestal te ingrijpend is.

Een werkgroep met vertegenwoordigers van alle betrokken partijen zal dit ten gronde moeten bespreken en oplossingen moeten aanreiken.

Het Gemeenschapsonderwijs reikt de andere onderwijsverstrekkers de hand om samen te werken aan een open pluralistisch netwerk van methodescholen, met respect voor ieders eigenheid en onafhankelijkheid. Het Gemeenschapsonderwijs is ervan overtuigd dat we samen in netoverstijgende scholengemeenschappen meer invloed op het Vlaamse overheidsbeleid kunnen uitoefenen dan in slagorde onze noden aan te kaarten.

Frimoutprijs van het Gemeenschapsonderwijs

Het onderricht in de wetenschappen in het Gemeenschapsonderwijs heeft een sterke reputatie. Dat komt niet alleen door de uitstekende infrastructuur, maar vooral ook omdat er in een open geest gewerkt wordt. Een open geest is nodig om wetenschappelijk te denken en de maatschappelijke gevolgen van wetenschappelijke ontwikkelingen kritisch te beoordelen. Onze leerlingen worden aangemoedigd om onafhankelijk te denken via zelf uitgevoerde experimenten, zelfstandig leren, geïntegreerde werkperiodes en wetenschappelijke projecten die in schoolverband ontwikkeld worden.

Om nog een extra stimulans te geven, is het Gemeenschapsonderwijs in 1993 gestart met de Frimoutprijs, prijs voor Wetenschappen. De prijs dankt zijn naam aan oud-leerling en ruimtevaartspecialist Dirk Frimout.

Met de wedstrijd wil het Gemeenschapsonderwijs de studerende jeugd stimuleren tot wetenschappelijke geletterdheid, maatschappelijke of fundamenteel wetenschappelijke betrokkenheid en beheersing van communicatie- en presentatietechnieken. De Frimoutprijs wordt om de twee jaar uitgereikt en staat open voor leerlingen van de 3de graad secundair onderwijs die individueel of in groep een wetenschappelijk werk willen realiseren in het kader van de vakken Biologie, Chemie, Natuurwetenschappen, Aardrijkskunde of Fysica. Voor een belangrijk deel moet het werk het resultaat zijn van persoonlijke waarnemingen, proeven en/of metingen.

Biënnale Techno+

De dalende belangstelling voor technische studierichtingen houdt heel wat verantwoordelijken op verschillende echelons bezig. Met de biënnale Techno+ wil het Gemeenschapsonderwijs meer jongeren warm maken voor het technisch onderwijs. Wij onderkennen al jaren het belang van een goede relatie met de verschillende bedrijfsactoren en trachten via initiatieven zoals Techno+ de situatie te verbeteren. Als overlegplatform waar de verschillende actoren elkaar kunnen vinden, is Techno+ een ideale uitvalsbasis om daaraan te werken.

De Stichting Techno+ vzw is een samenwerkingsverband van het Gemeenschapsonderwijs, het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen en de bedrijven Buhlmann N.V., Studiegroep Dirk Bontinck en NV Deceuninck. Ook de Hogeschool West-Vlaanderen en de Hogeschool Gent verlenen hun medewerking. Onder de leiding van hun vakleerkrachten kunnen leerlingen van het 5de en het 6de jaar Hout/bouw, Elektriciteit en Mechanica een project indienen, meestal in teamverband. De Stichting Techno+ voorziet in financiële middelen om de ingediende projecten uit te werken.

Elk project loopt over twee jaren en bestaat erin om op een innoverende en creatieve manier en door gebruik te maken van nieuwe technologieën, een oplossing uit te werken voor een probleem uit de praktijk, rekening houdend met aspecten van veiligheid, gezondheid en milieu. Voor de praktische realisatie van het project is een samenwerkingsverband met medeleerlingen van de 3de graad beroepssecundair onderwijs een pluspunt.

Scholen van het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen zijn al ingeschreven voor de volgende biënnale. In de toekomst kunnen ook scholen van het vrije net, via het kunststofproject, deelnemen. De netoverstijgende samenwerking verhoogt alleszins onze slagkracht.

Flexibilisering en modularisering

Naar het voorbeeld van het hoger onderwijs kan er ook in het secundair onderwijs en in het onderwijs voor sociale promotie gedacht worden aan meer flexibele studietrajecten die leerlingen in staat stellen een op maat van hun talenten en interesses geknipt traject te volgen. Trajectbegeleiding wordt hierbij een belangrijke opdracht, die in eerste instantie door de school en in tweede lijn door de CLB's moet worden opgenomen, maar uiteraard vergt dit bijkomende inspanningen. Dit veronderstelt uiteraard dat de CLB's laagdrempelig zijn en dat de binding met het onderwijsveld gewaarborgd blijft door een verplicht partnerschap tussen CLB en school.

Het Gemeenschapsonderwijs is voorstander van een modulair stelsel in het beroepsgericht leerplichtonderwijs, zowel in het buitengewoon secundair (BUSO, OV3), het beroepssecundair (BSO, 2de, 3de en 4de graad) als het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO). Het Gemeenschapsonderwijs staat ook positief tegenover een mogelijke uitbreiding van een modulair concept naar het algemeen (ASO), het technisch (TSO) en het kunstsecundair onderwijs (KSO), na overleg.

Bij de invoering moet worden voldaan aan een aantal fundamentele basisprincipes:

- de leerlingen moeten alle mogelijkheden krijgen om hun talenten te ontplooien. Onderwijs is daarin de centrale draaischijf. Dat betekent dat het tot aan het einde van de leerplicht verantwoordelijk is voor het uitreiken van alle attesteringen (certificaten, diploma's);
- ook in een modulair stelsel moet persoonlijkheidsvorming aan bod blijven komen;
- de leerlingen moeten waarborgen krijgen: de waarborg van een volledige schoolloopbaan binnen dezelfde school - weliswaar binnen vooraf afgesproken trajecten; waarborgen ook met betrekking tot de mogelijkheden om van modulair naar lineair onderwijs over te gaan en omgekeerd.

Het Gemeenschapsonderwijs pleit voor een verplichte invoering voor alle onderwijsverstrekkers.

Uit het experiment blijkt dat er nog knelpunten zijn, zowel pedagogische als organisatorische. Het Gemeenschapsonderwijs stapt pas in een modulair systeem als al zijn scholen organisatorisch en financieel de mogelijkheid krijgen het modulair onderwijs kwalitatief uit te bouwen. Daarvoor moet de regelgeving worden gewijzigd.

Het Gemeenschapsonderwijs is ook voorstander van een modulair stelsel in het onderwijs voor sociale promotie. Voldoende ondersteuning van de cursisten via trajectbegeleiding is van groot belang. Ook het onderwijs voor sociale promotie kent nu nog altijd praktische problemen, zowel administratieve als personeelsgebonden problemen.

Het Gemeenschapsonderwijs staat positief tegenover modularisering en de uitbouw van flexibele leerwegen in zowel het secundair onderwijs als het onderwijs voor sociale promotie, maar vraagt hiervoor een solide decretale en reglementaire onderbouw. Indien er geen modulair systeem wordt ingevoerd, moeten de scholen de gelegenheid krijgen om goede principes uit het experiment in het lineaire systeem te integreren.

Proeftuinen

'Proeftuinen' is een verzamelnaam voor vernieuwende onderwijsprojecten, die op 1 september 2005 in 25 Vlaamse scholen van start zijn gegaan en een jaar later nog zijn uitgebreid. De projecten behelzen technologie in het basisonderwijs, de overgang van basis- naar secundair onderwijs, het beleidvoerend vermogen van scholen, talentontwikkeling, de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, tertiair onderwijs en de combinatie van leren en werken. Daarnaast werden de zestien projecten van Accent op Talent verlengd en ingepast in de proeftuinaanpak.

De proeftuinen hebben tot doel onderwijsvernieuwingen op beperkte schaal uit te proberen om ze later eventueel uitgebreider toe te passen. Elk project krijgt een deeltijds personeelslid en een werkingsbudget. Het departement Onderwijs begeleidt de projecten, samen met de pedagogische begeleidingsdiensten. In de loop van het derde jaar komt er een evaluatie en wordt nagegaan of vernieuwingen kunnen worden overgenomen in de regelgeving. In het schooljaar 2006-2007 en 2007-2008 komen er nieuwe oproepen rond andere thema's.

Het Gemeenschapsonderwijs verwelkomt de ruimte en de instrumenten die scholen in staat stellen om innoverend te werk te gaan. Het Gemeenschapsonderwijs pleit ervoor dat de overheid de scholen de nodige tijd geeft om vernieuwingen te implementeren. Een grondige evaluatie moet de toegevoegde waarde van een project en de gevolgen voor de school en het team aantonen.

Respect voor diversiteit

Het Gemeenschapsonderwijs neemt zijn rol op in de multiculturele en pluriforme samenleving en streeft naar eenheid in verscheidenheid.

Manifest 'Diversiteit...een troef van het Gemeenschapsonderwijs'

Op 19 februari 2003 ondertekende het Gemeenschapsonderwijs, samen met de overheid, de onderwijskoepels en de betrokken sociale partners, het document Diversiteit als meerwaarde - Engagementsverklaring van de Vlaamse onderwijswereld. Dit engagement kwam er naar aanleiding van het Decreet betreffende gelijke onderwijskansen I van 28 juni 2002.

Om dit engagement kracht bij te zetten, publiceerde de Raad van het Gemeenschapsonderwijs in 2005 het manifest "Diversiteit ... een troef van het Gemeenschapsonderwijs". Dit document verduidelijkt onze visie rond diversiteit en vult ons Pedagogisch Project met concrete standpunten aan.

Het manifest is integraal te lezen op

<http://www.gemeenschapsonderwijs.be/ALGEMEEN-PERS/PERS-MEDIA/Standpunten/>

Allochtonen in het onderwijs

De problematiek waarmee ons onderwijs geconfronteerd wordt is velerlei. Enerzijds is er de beperkte instroom van allochtonen in de lerarenopleidingen. Anderzijds zijn er de problemen die opduiken in het lager onderwijs, waar allochtone kinderen te laat bereikt worden, en in het secundair onderwijs, waar allochtone kinderen via een cascade-systeem te veel in het beroepssecundair onderwijs terechtkomen, of zelfs helemaal geen getuigschrift behalen. Het Gemeenschapsonderwijs pleit ervoor om leerlingen zo vlug mogelijk te bereiken via het kleuteronderwijs. Er werden al verschillende projecten uitgewerkt, met de beste bedoelingen, maar in wezen veranderde er weinig structureel. Een verlaging van de leerplichtleeftijd kan hier soelaas bieden. We pleiten hier ook voor soepele voorwaarden: de regelgeving inzake afwezigheden moet specifiek voor de kleuters kunnen aangepast worden. Het Gemeenschapsonderwijs zal alle projecten die de brug tussen school en allochtone gemeenschappen maken, loyaal blijven ondersteunen. Die verantwoordelijkheid ligt echter niet enkel bij het onderwijs, maar ook bij het welzijns- en gelijkheidsbeleid.

Het Gemeenschapsonderwijs staat dan ook positief tegenover het inburgeringsbeleid dat de Vlaamse overheid voert ten aanzien van zowel minder- als meerderjarige nieuwkomers.

Wij benadrukken het belang van de dialoog met leerlingen, ouders en leraren. Deze drie groepen moeten blijvend aangemoedigd, gesensibiliseerd en opgevolgd worden. De basishouding van de leraren is cruciaal: allochtone kinderen zijn even intelligent als autochtone kinderen maar hebben meer ondersteuning nodig, vooral qua taalvaardigheid en studiebegeleiding.

De aanwezigheid van allochtone leerkrachten in de school kan deze problematiek mee verhelpen. De opleiding van allochtone jongeren tot leerkracht draagt aanzienlijk bij tot een positieve beeldvorming over migrantenjongeren en tot reële emancipatie van deze jongeren in de onderwijswereld. Allochtonen kunnen een cruciale rol spelen in de schoolloopbaan van allochtone kleuters, in de emancipatie van de eigen gemeenschap en in de groei van multiculturele teams in scholen.

Positief is dat het aantal allochtonen die ASO en TSO volgen in sommige scholen toeneemt. Hopelijk vormt dit een bredere basis voor de toekomstige generatie allochtone leerkrachten.

Een school die streeft naar een heterogene samenstelling van het team in termen van leeftijd, ervaring, sociaal-economische en culturele achtergrond, geslacht en geartheid heeft een groter potentieel. Daar ligt juist de sterkte en de toegevoegde waarde van het Gemeenschapsonderwijs. Dankzij zijn actief pluralisme met grondwettelijke basis staat het Gemeenschapsonderwijs open voor alle allochtonen, zowel leerling als leerkracht.

Maar: enerzijds studeren zeer weinig allochtonen af als leerkracht en anderzijds zetten te weinig allochtonen de stap naar het hoger onderwijs. Van de starters haken er veel af na het eerste jaar. Daarom moet het hoger onderwijs in extra coaching voorzien, want coachen bevordert de groei naar een positief zelfbeeld. Er is nood aan remediëring en studiebegeleiding tijdens de hele opleiding. Meestal komen de allochtone studenten niet uit studierichtingen die voorbereiden op een lerarenopleiding; er zijn nog te weinig allochtone leerlingen in het algemeen secundair onderwijs. Studiekeuzebegeleiding en informatie over realistische perspectieven in de 3de graad van het secundair moeten hier een oplossing bieden. Wij pleiten ervoor om de studiekeuzebegeleiding toe te vertrouwen aan het CLB.

Religieuze symbolen op school

Het beleid van het Gemeenschapsonderwijs ten aanzien van het dragen van religieuze symbolen op school verschilt naargelang het gaat om personeelsleden of leerlingen.

Personeel

Het Gemeenschapsonderwijs is net als zijn scholen een Vlaamse openbare instelling. Dit wil zeggen dat de instelling(en) en ook het personeel dat er werkt de principes van openbaarheid en de normen van de Vlaamse Gemeenschap (zoals neutraliteit) moeten respecteren. Volgens dezelfde principes moet er ook onderwezen worden, om een open en neutrale pedagogische omgeving te creëren en te waarborgen, waarin verscheidenheid positief gewaardeerd wordt. In dit opzicht is ons standpunt duidelijk: het is personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs niet toegestaan duidelijke tekenen van hun levensovertuiging te dragen, met uitzondering van de leerkrachten levensbeschouwelijke vakken. Ook onze gebouwen dienen vrij te zijn van religieuze symbolen.

Schoolbesturen kunnen aan hun leerkrachten en stagiairs een regeling rond het dragen van een hoofddoek opleggen, vermits zij het PPGO, de Gehechtheidsverklaring en de Neutraliteitsverklaring moeten ondertekenen vooraleer zij hun werkzaamheden aanvatten. Maar het is wel zeer aangewezen dat de schoolbesturen vooraf grondig overleg plegen met een aantal organen (vakbonden, schoolraad) in verband met werkomstandigheden en/of het opleggen van verplichtingen aan personeelsleden.

Leerlingen

De scholen van het gemeenschapsonderwijs zijn zelf het best geplaatst om regelingen te treffen die in verhouding staan tot het PPGO, de eigen schoolcultuur en leerlingenbevolking, de lokale situatie en omgevingsfactoren. Het Gemeenschapsonderwijs ziet er geen heil in om een algemene repressieve maatregel op te leggen aan scholen die al dan niet hun leerlingen verbieden om bijvoorbeeld een hoofddoek te dragen.

Onze scholen hanteren een modelcode om de leerlingen te helpen zich bewuster op te stellen tegenover non-discriminatie en diversiteit. In deze aangelegenheid neemt het Gemeenschapsonderwijs het standpunt in dat het actief pluralisme eerder aan leerlingen het recht verschaft om voor hun eigen levensovertuiging uit te komen dan dat het hierop een rem zou zijn, uiteraard voor zover de rechten van anderen niet worden geschonden.

Via het schoolreglement kunnen er trouwens grenzen worden gesteld. Veiligheid en hygiëne primeren. Bovendien moet de school al het nodige doen opdat de leerlingen de eindtermen (en ook zoveel mogelijk ontwikkelingsdoelen) bereiken. Indien de kleding hierbij een obstakel is, bijvoorbeeld bij lichamelijke opvoeding en zwemmen, dan ligt het voor de hand dat dit niet kan worden toegelaten.

Leerzorg

Terecht is de voorbije jaren het besef gegroeid dat een brede waaier van individuele problemen, zoals leerstoornissen, hoogbegaafdheid, dyslexie, enz., een specifieke zorg behoeft. De aanpak van deze specifieke leerproblemen veronderstelt extra middelen voor de infrastructuur, de gepaste omkadering en ondersteuning. Het heeft weinig zin om voor al deze problemen heil te verwachten van een doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs. Scholen met een voldoende draagvlak moeten kunnen waarborgen dat kinderen met deze en andere leerstoornissen mits bijkomende zorg in het gewoon onderwijs worden opgevangen. De inclusiegedachte gaat (zelfs) nog verder en bepleit dat ook leerlingen met een andere handicap zoals fysieke, visuele en auditieve handicaps, gedragsproblemen en autisme onder bepaalde voorwaarden en met een aangepast programma kansen moeten kunnen krijgen in een gewone school. Het Gemeenschapsonderwijs ondersteunt de wenselijkheid van inclusie, maar is voorstander van een geleidelijke en weloverwogen evolutie. Er moeten immers tal van voorwaarden vervuld zijn, wil inclusie ook in de praktijk slagen. Op de eerste plaats moet het GON flexibeler worden gemaakt en uitgebreid naar een grotere groep leerlingen met specifieke zorgbehoeften. Dit moet gepaard gaan met de introductie van ontwikkelingsdoelen in het gewoon onderwijs. Op termijn moeten we evolueren naar een continuüm van onderwijsvoorzieningen, gaande van gewone scholen, scholen met een verhoogde draagkracht om met bepaalde categorieën leerlingen te werken, tot specifieke scholen voor buitengewoon onderwijs voor leerlingen met specifieke zorgnoden. Deze gedifferentieerde aanpak moet ondersteund worden door het CLB dat scholen helpt bij de aangepaste handelingsplanning van leerlingen, en door gespecialiseerde ondersteuningscentra. Het CLB moet een bevoorrechte partner zijn in een maatschappelijk netwerk van diensten voor jongeren. Dit impliceert dat de sector van bij aanvang bij alle nieuwe initiatieven van de overheid betrokken wordt. Wij pleiten ervoor om dergelijke initiatieven niet naast elkaar te laten ontstaan, maar ze zo mogelijk in de CLB-opdrachten te integreren en hun hiervoor ook de nodige mensen en middelen toe te kennen.

Het Gemeenschapsonderwijs staat achter de inclusiegedachte, maar pleit voor een gedifferentieerde en realistische benadering, gericht op de specifieke noden van leerlingen met zorgbehoeften, zonder dat de draagkracht van een school wordt overschreden.

Betrokkenheid

Het Gemeenschapsonderwijs communiceert op een transparante wijze met al zijn participanten en betreft hen actief bij het beleid.

Communicatie

Het Gemeenschapsonderwijs wil aan de hand van een gericht actieplan de relatie en de communicatie met de interne en externe doelgroepen gevoelig verbeteren. Op termijn moeten de verschillende concrete actiepunten uit dit plan de uitstraling van het gemeenschapsonderwijs naar binnen en naar buiten positief beïnvloeden. Imagocommunicatie, doelgroepencommunicatie en een brede campagne moeten de dynamiek van onze organisatie en onze scholen op een positieve wijze zichtbaar maken en onder de aandacht te brengen van een zo breed mogelijk publiek.

Het actieplan integreert de initiatieven die er al zijn en legt ook nieuwe accenten: we denken onder meer aan een structureel mediabeleid, de opleiding van directeurs, communicatie inbedden in het schoolbeleid, de ambassadeursrol van onze medewerkers positief ondersteunen en inbedden in de organisatie, communicatie inzetten als motor in het op gang brengen van 'innovatieve' verbeteracties in alle geledingen van het Gemeenschapsonderwijs, transparantie creëren in middelen die voor communicatie worden aangewend en de effecten van de communicatie meten.

Het is belangrijk dat de communicatie in alle geledingen van het Gemeenschapsonderwijs genesteld wordt. Dat al wie in het Gemeenschapsonderwijs werkt een ambassadeur van het Gemeenschapsonderwijs is, moet duidelijk worden door de communicatie in te bedden in de dagelijkse werking. Elke rol, hoe klein ook, draagt bij tot het welbevinden van al wie met het Gemeenschapsonderwijs in aanraking komt.

Participatie en overleg

Participatie als bindende factor

Met participatie bedoelen we betrokkenheid in de ruimste zin: alle partners in en rond de school hebben elkaar nodig. Directeur, personeel, leerkrachten, ouders, leerlingen, het CLB, de lokale gemeenschap, de jeugdbeweging, (stage)bedrijven en andere partners kunnen meepraten, mee de richting bepalen, samen plannen, oplossingen zoeken en dingen doen. Samen school maken. Alle partners moeten de kans krijgen om op een constructieve manier mee te werken aan de realisatie van een kwaliteitsvolle, zorgdragende school. Elke organisatie rendeert beter als iedereen bij het beleid betrokken is. De participanten worden dan mede-eigenaar van het project. Vernieuwingen die breed gedragen zijn worden loyaal en consequent toegepast.

Het Gemeenschapsonderwijs draagt participatie hoog in het vaandel en heeft hierin altijd een voortrekkersrol gespeeld. De lokale autonomie en verantwoordelijkheid van de onderwijsinstellingen versterken is dus geen nieuwe bezorgdheid. Reeds van bij het ontstaan van het Gemeenschapsonderwijs, in 1988, werd de inspraak van ouders in het schoolbeleid geregeld. De toenmalige lokale raden, waarin ook ouders zetelden, kregen werkelijke bestuursbevoegdheden. Het bijzonder decreet van 14 juli 1998 kent eveneens een sterke beheersautonomie toe aan de democratisch samengestelde raden van bestuur van de scholengroepen, waar tal van ouders deel van uitmaken. Zelfs op het centrale niveau kunnen ouders participeren aan de Raad van het Gemeenschapsonderwijs en ook op dit niveau mee het beleid bepalen.

De schoolraad, ouderraad, pedagogische raad, leerlingenraad, de centrumraad in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, het basiscomité en het tussencomité hebben een afgelijnde bevoegdheid. Participatie heeft voor alle betrokkenen een toegevoegde waarde maar ze moet deskundig worden georganiseerd en in stand gehouden. Alle partners moeten eerbied hebben voor elkaars eigenheid, wensen en verwachtingen en inzicht in hun eigen bevoegdheid en verantwoordelijkheid. De school moet tijd maken voor participatie, vorming en studie opzetten en voorzien in administratieve, materiële, financiële en morele ondersteuning.

Participatie bevordert de leerprestaties

Participatie heeft een vormende waarde voor jongeren. Leerlingenparticipatie betekent dat elke kans wordt aangegrepen om kennis en vaardigheden op te doen, dat aan elke leerling maximale kansen op ontplooiing gegeven worden. Op die manier wordt participatie een zinvol medium in de hele school.

Inspraak en participatie dragen bij tot het welbevinden van de leerling, confronteren hem of haar in een vroeg stadium van de ontwikkeling met de werking van de democratische samenleving en bevorderen de leerwinst van iedere leerling. Hun welbevinden heeft een positief effect op hun leerprestaties.

Onze leerlingen leren al doende overleggen, overeenkomsten en verschillen zoeken, luisteren naar andere meningen, zich neerleggen bij een beslissing van de meerderheid en aan de uitvoering ervan meewerken, vechten voor een overtuiging, opkomen voor hun integriteit, samenwerken op voet van gelijkwaardigheid, verantwoordelijkheid opnemen. Elke leerling met zijn eigen afkomst en achtergrond, talenten en verwachtingen kan zich pas maximaal ontplooiën als hij de kans krijgt om te leren op de manier die het best bij hem past. Dat ontdekken vereist de deskundige leiding van de leerkracht. Met een bewuste strategie, via participatieve werkvormen, bereikt die een maximale leerwinst bij de leerling.

Participatief onderwijs betekent concreet dat scholen en leerkrachten inspelen op verschillen in leerstijl, dat elke leerling die ondersteuning krijgt waaraan hij behoefte heeft. Participatief onderwijs betekent ook groepsopdrachten zo uitwerken, dat leerlingen verschillende rollen opnemen en taken uitvoeren. Het betekent ook in samenspraak met de leerlingen efficiënte en strikte regels invoeren, leef- en werkafspraken uitwerken en die ook toepassen in en buiten de klas. Zo'n overlegcultuur vergroot de zelfdiscipline en het verantwoordelijkheidsgevoel.

Het leidt tot een ordelijker organisatie, een beter leerklimaat en een groter welbevinden van de leerlingen en mondt uiteindelijk uit in betere leerresultaten. Een groot gedeelte van onze scholen werkt al volgens deze principes.

Participatie is immers niet enkel een edel principe dat zich beperkt tot de installatie van een leerlingenraad, maar staat voor een beleid waarin systematisch zowel aan democratische structuren als aan sfeer wordt gewerkt, voor een beleid dat omgangsvormen bijstuurt en dat de pedagogische praktijk voortdurend aanpast. Wij blijven daaraan werken. Omdat elk kind recht heeft op maximale leerwinst.

ROGO: ouders steunen ouders

ROGO vzw of voluit: de Raad voor Ouders van het Gemeenschapsonderwijs is de erkende koepelvereniging van alle ouders en ouderverenigingen in het gemeenschapsonderwijs. Deze vereniging informeert ouders en ouderverenigingen via haar website (www.rogovzw.be), begeleidt opstartende ouderverenigingen en biedt allerhande vorming aan. Ook ouders die lid zijn van een schoolraad of een lokaal overlegplatform, kunnen op ondersteuning rekenen. Daarnaast verdedigt ROGO de belangen van ouders in werkgroepen bij het Gemeenschapsonderwijs, bij het departement Onderwijs, bij de Vlaamse Onderwijsraad en andere.

Spijbelen

Het Gemeenschapsonderwijs meent dat het succesvol aanpakken van de spijbelproblematiek staat of valt met een correcte registratie en vindt dat die registratie moet gepaard gaan met een analyse en een preventieve actie. Het vraagt de overheid om hiervoor een instrument te ontwikkelen. Het is ook belangrijk om zo vroeg mogelijk te beginnen met een goede registratie en daarom willen wij ook al in de basisschool aandacht schenken aan het belang van vroegschoolse vorming en dit vatten in het elektronische registratiesysteem: schoolgaan aanleren is immers makkelijker dan later spijbelen afleren. Ten slotte vragen we aandacht voor een eenvormig registratiesysteem over de netten heen.

Het Gemeenschapsonderwijs wil in deze problematiek kort op de bal spelen. Dit kan enerzijds door via snelle actie de ouders erbij te betrekken en hen op hun verantwoordelijkheid te wijzen. Van bij het begin moet men wel de nodige empathie aan de dag leggen om voeling te krijgen met de (soms kansbelemmerende) gezinssituatie. Nadien kan men in onderling overleg ieders verantwoordelijkheden scherper afbakenen. Anderzijds wijzen wij ook op de kracht van peerwerking. Het Gemeenschapsonderwijs speelt daarin een voortrekkersrol met het ontwikkelen van een concept zoals de vertrouwensleerlingen en het PET-project, methodieken waarbij jongeren als ankerfiguur in een peergroep het gedrag positief kunnen beïnvloeden.

Het 'Actieplan spijbelen' van minister Vandenbroucke wordt door het Gemeenschapsonderwijs als heel waardevol ervaren, omdat er diverse actoren bij betrokken worden en omdat er gedifferentieerde doelstellingen worden beoogd. Elke voorgestelde actie moet echter nog een veel duidelijker concrete invulling krijgen. Daartoe is uiteraard nog pragmatisch overleg nodig met de diverse betrokken partijen. De in het plan beschreven acties moeten nog volgens het SMART-principe (specifiek – meetbaar – aanvaardbaar – realistisch – tijdsgebonden) in uitvoerbare doelstellingen gegoten worden.

Net als de minister is het Gemeenschapsonderwijs gewonnen voor een totaalaanpak waarbij niet alleen de school, de jongeren, de ouders en het CLB, maar ook meer externe diensten als de artsen, de jeugdrechtsbank, het lokale beleid en het departement zelf gecoördineerd werken. Daarom vraagt het Gemeenschapsonderwijs dat de overheid in middelen voorziet om het concept van de brede school te realiseren: in dit concept ligt de school letterlijk sociocultureel ingebed in haar locatie en is er ruimte voor voor- en naschoolse activiteiten en vrijetijdsbesteding. Voor schoolmoeë leerlingen kan dit drempelverlagend werken.

Voor de 'die-hards' die de mogelijkheden van het onderwijs overstijgen, moeten andere sectoren ingeschakeld worden. Naast sectoroverstijgende initiatieven pleiten we er ook voor om lokale netoverstijgende initiatieven te stimuleren, zodat een spijbelaar met risico op definitieve uitsluiting ook netoverstijgend 'gevat' wordt. Bovendien kan de rol van het CLB op de tweede lijn versterkt worden, daar waar bijvoorbeeld in het algemeen secundair onderwijs het 'gewicht' van een leerling ondermaats is ingeschat.

Openheid en verdraagzaamheid

Het Gemeenschapsonderwijs is gericht op waarden, bestrijdt vooroordelen en discriminatie, waardeert en respecteert de eigenheid, de emotionele, religieuze, morele en culturele opvattingen van zijn participanten, stelt het actief pluralisme als een fundamentele waarde voorop en verbindt zich ertoe om dit aan zijn leerlingen en cursisten door te geven. Het is gericht op de ontwikkeling van de persoonlijkheid van elke leerling, met respect voor ieders specificiteit.

Van neutraal onderwijs naar actief pluralisme

Het gemeenschapsonderwijs is gehouden tot neutraliteit. Neutraal onderwijs wordt gedefinieerd in artikel 24, § 1 van de grondwet: "De Gemeenschap richt neutraal onderwijs in. De neutraliteit houdt o.m. in de eerbied voor de filosofische, ideologische of godsdienstige opvattingen van de ouders en de leerlingen. De scholen ingericht door openbare besturen bieden, tot het einde van de leerplicht, de keuze aan tussen onderricht in een van de erkende godsdiensten en de niet-confessionele zedenleer". In de verklarende nota van de regering in verband met de herziening van de grondwet staat dat neutraliteit uitgaat van een positieve erkenning en waardering van de verscheidenheid aan meningen en houdingen en de nadruk legt op de gemeenschappelijke waarden. Verder blijkt uit de bespreking van de commissie voor herziening van de grondwet dat het begrip 'neutraliteit' gaandeweg een meer positieve inhoud heeft gekregen.

Neutraliteit werd vroeger vooral gedefinieerd als onpartijdigheid. Onze organisatie, onze scholen zijn inderdaad onafhankelijk, niet de spreekbuis van een groep in de samenleving of een doctrine. Neutraliteit betekent echter niet dat we geen standpunt durven of mogen innemen, dat ons onderwijs niet geëngageerd is, dat we onze leerlingen niet begeleiden bij het verwerven van idealen of waarden. 'Neutraal' mag niet worden opgevat als 'waardevrij', 'kleurloos' of 'vrijblijvend'. Integendeel, in ons onderwijs is er plaats voor authenticiteit, getuigenis, betrokkenheid, bezieling, respect, solidariteit. Waardeopvoeding en visieontwikkeling horen hier zeker thuis.

Alle mensen, van welke (democratische) gezindte ook, zijn welkom in het gemeenschapsonderwijs en hun visies worden er gerespecteerd. Dat zouden we passief pluralisme kunnen noemen. Het is geheel conform de grondwet die ons oplegt: "het eerbiedigen van de filosofische, ideologische of godsdienstige opvattingen van de ouders en de leerlingen". Het feit dat wij onderricht in alle (erkende) levensovertuigingen aanbieden, is hiervan een concrete uiting.

Samen met de grondwetgever beschouwen wij die diversiteit niet als een 'gegeven' zonder meer, maar als een uitgangspunt, een hefboom én een toegevoegde waarde van ons onderwijs. Dit noemen we actief pluralisme. Via dit actief pluralisme beklemtonen wij dat de mensheid, ondanks alle verschillen, verbonden is door gemeenschappelijke waarden en doelen. Gebruikmakend van de heterogeniteit op school en in de klas, willen we onze leerlingen leren adequaat om te gaan met diversiteit. Adequaat omgaan met diversiteit stoelt op (kritisch) respect voor de andere, voor het anders-zijn. Van dat 'kritisch respect' maakt o.m. de (bereidheid tot) dialoog deel uit. Verschillen mogen niet ontkend of genegeerd worden, maar moeten bespreekbaar gemaakt en geduid worden en moeten (waar nodig en waar mogelijk) ontdaan worden van hun bedreigend karakter. Doorheen de verschillen, bij al wat ons scheidt en onderscheidt van elkaar, zoeken we naar wat we gemeen hebben, naar wat ons bindt en verenigt.

Steeds moet voor ogen blijven dat actief pluralisme of adequaat inspelen op diversiteit een dubbele functie heeft: een individuele - de verrijkende ontplooiing van de persoon - en een maatschappelijke - de sociale samenhang. Twee facetten dus, want een democratische, pluralistische samenleving kan maar cultureel divers zijn als ze tegelijk sociaal samenhangend is, zo niet dreigt ze aan spanningen ten onder te gaan.

Dat is de reden waarom er in een multiculturele (plurale) samenleving een gemeenschappelijk platform van waarden en normen moet zijn die allen onderschrijven en naleven. Dat zijn de 'onwrikbare waarden' waarover ons manifest Diversiteit het heeft en die zijn vastgelegd in de Neutraliteitsverklaring. In veel eindtermen en ontwikkelingsdoelen zitten tal van die onwrikbare uitgangspunten verwerkt. Welnu, "We aanvaarden niet dat bepaalde leerlingen (of hun ouders) deelname aan bepaalde lessen (biologie, lichamelijke opvoeding, zwemmen...) die rechtstreeks raken aan de eindtermen en ontwikkelingsdoelen, weigeren omwille van hun geloof of levensbeschouwelijke overtuiging [...]" (letterlijk citaat uit de regeringsverklaring).

Recht op onderwijs voor kinderen zonder papieren

Recht op onderwijs is een van de basisbeginselen van het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind (IVRK). Kinderen en jongeren zonder wettig verblijfsstatuut hebben recht op onderwijs van zodra zij in ons land verblijven, ongeacht of hun ouders al dan niet in een wachtregister of vreemdelingenregister ingeschreven zijn.

Het Gemeenschapsonderwijs steunt zijn pedagogisch project op de richtlijnen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het IVRK. Ons pedagogisch project gaat ervan uit dat alle mensen gelijkwaardig zijn. Het is onze plicht om het internationaal gewaarborgd en fundamenteel recht op onderwijs te waarborgen voor alle kinderen, ook degene zonder wettig verblijfsstatuut. Het is onze taak elk kind, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, geloofs- overtuiging, politieke en andere overtuigingen, etnische of maatschappelijke afkomst, welstand, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn ouder, de best mogelijke opleiding te geven.

Vermits de samenleving waarin onze kinderen opgroeien een complexe samenleving is, waarin ze als volwassenen zowel in hun professionele als in hun persoonlijke leven voortdurend in contact zullen komen met mensen uit verschillende sociaal-culturele en socio-economische groepen, betekent kwaliteitsvol onderwijs voor het Gemeenschapsonderwijs dat elke school zich openstelt voor socio-economisch verschillende groepen en dat ze er bovendien in haar dagdagelijkse praktijk democratisch en constructief mee omgaat.

Het lokaal overlegplatform (LOP)

Het Gemeenschapsonderwijs staat voor gelijke kansen voor alle kinderen en schaarde zich dan ook achter de oprichting van de LOP's, in januari 2003, waarin alle organisaties vertegenwoordigd zijn die te maken hebben met gelijke onderwijskansen in een gebied dat gewoonlijk overeenkomt met een gemeente. De LOP's moeten specifiek segregatie en discriminatie voorkomen en de sociale cohesie bevorderen. Concreet betekent dat: afspraken maken rond het inschrijvingsbeleid van de scholen, voorrangregelingen uitdokteren en werken rond initiatieven om gelijke kansen te bevorderen.

Directeurs melden geregeld dat sommige zaken die de LOP's introduceren, in het Gemeenschapsonderwijs al toegepast worden. Een transparant schoolreglement bijvoorbeeld, waarin duidelijk staat hoeveel alles kost, past in een manier van denken die eigen is aan het Gemeenschapsonderwijs. Bovendien sluiten de doelstellingen van het GOK-decreet bijna naadloos aan bij ons pedagogisch project. Het is voor onze scholen vooral belangrijk dat ze binnen het LOP ook andere, niet-onderwijspartners zoeken, bij wie ze steun kunnen vinden om hun taak te vergemakkelijken.

De LOP's waarin scholen voordien al samenwerkten (bv. in het kader van het non-discriminatieoverleg), zowel netoverstijgend als met andere organisaties, lopen goed dankzij hun vaste structuur. Maar in de regio's waar dat niet het geval was, verloopt de samenwerking soms vrij stroef. Ook het grote verloop in de vertegenwoordiging komt de werking niet ten goede. Leerlingen en ouders zetelen slechts in een LOP tot zij of hun kinderen afgestudeerd zijn. Waar bepaalde, heel concrete thema's (bv. studiekeuzebegeleiding of opvang van anderstalige nieuwkomers) in kleine werkgroepen besproken worden, verloopt de werking veel vlotter en zijn directeurs meer gemotiveerd om aan de vergaderingen deel te nemen.

Het is voor een stuk jammer dat de LOP's wettelijk verplicht zijn. Maar anderzijds is het een feit dat scholen niet in staat zijn om in hun eentje te werken rond de gelijkekansenproblematiek, want die hangt samen met huisvesting, werkgelegenheid en de manier waarop een gemeente omgaat met kansarmen of migranten. Heel veel mensen moeten ervan doordrongen worden dat er inderdaad een problematiek is en dat mensen met minder kansen extra moeten ondersteund worden. Het is absoluut noodzakelijk dat er partnerships en netwerken rond scholen gevormd worden.

Gelijke onderwijskansen

Goed onderwijs in de mondiale samenleving van vandaag leert jongeren op een verdraagzame en respectvolle wijze omgaan met sociaal-culturele verschillen. De school vormt dan ook de natuurlijke biotoop waarin jongeren en leerkrachten met een verschillende sociaal-culturele achtergrond elkaar ontmoeten, van elkaar leren en met elkaar leren leven.

Het 'samen' verder exploreren en expliciteren van deze visie van het Gemeenschapsonderwijs biedt dus een zeer goede uitgangsbasis voor de concrete vertaling van principes in verband met gelijke kansen. Vanuit zijn maatschappelijke taak stelde het Gemeenschapsonderwijs altijd al zijn deuren open voor alle leerlingen, dus ook voor de kansarmen. De boodschap die hier moet overgebracht worden is veeleer die van het streven naar een maatschappelijk gezonde mix, waarin de diversiteit kan bijdragen tot een reële toegevoegde waarde van het onderwijs en waardoor leerlingen zich kunnen ontplooiën tot volwaardige burgers in een multiculturele samenleving, met gelijke kansen voor iedereen.

De doelstellingen van het decreet betreffende gelijke onderwijskansen (GOK) zijn drieërlei: optimale leer- en ontwikkelingskansen voor alle leerlingen creëren, uitsluiting, segregatie en discriminatie vermijden en sociale cohesie bevorderen.

Het Gemeenschapsonderwijs voorziet voor zijn scholen in extra GOK-begeleiding. Deze begeleiders ondersteunen doelgericht en krachtig leraren en scholen bij het realiseren van een goed zorgverbredend beleid op school, met specifieke aandacht voor gelijke onderwijskansen, en bij het bepalen van keuzes en klemtonen in hun eigen beleidsplan. Een optimale samenwerking met de reguliere begeleiding moet hierbij worden opgezet. Dit alles verloopt uiteraard in communicatie en overleg en met respect voor alle betrokken partners, de autonomie van de school, de eigenheid van de schoolcultuur en de steeds evoluerende schoolomgeving en maatschappelijke context. In het bijzonder bouwt de GOK-begeleiding mee aan een goed zorgbeleid en aan een sterker beleidvoerend vermogen van de school.

Via onze begeleiding streven we naar een zo hoog mogelijke individuele meerwaarde door context, input en proces zoveel mogelijk te beïnvloeden. Vandaar dat de samenwerking met externen noodzakelijk is om contextuele problematiek aan te pakken.

Omdat scholen de brede waaier aan taken en opdrachten niet alleen kunnen vervullen, zijn LOP's een ideaal forum om de andere, zowel onderwijs- als niet-onderwijsgebonden partners te ontmoeten, maar vooral om samen met hen, vanuit een gedeelde bezorgdheid, acties te ontwikkelen die het werken aan gelijke kansen binnen de schoolmuren kunnen ondersteunen.

Oog voor de maatschappelijke werkelijkheid

Het Gemeenschapsonderwijs bereidt voor op participatie in een democratische samenleving. Bij de uitbouw van zijn pedagogisch project houdt het rekening met economische, sociale, culturele, politieke en technologische ontwikkelingen.

Internationalisering

Het Gemeenschapsonderwijs wil zijn scholen stimuleren om deel te nemen aan internationale projecten en initiatieven. Op die manier worden zowel leerkrachten als leerlingen zich beter bewust van de Europese context waarin ze leven. Het stimuleert bovendien de ontwikkeling van een Europees burgerschap. Ook op het centrale niveau probeert het Gemeenschapsonderwijs te participeren aan Europese onderwijsprojecten waarvan de resultaten onze scholen ten goede komen.

Het Gemeenschapsonderwijs is zich ervan bewust dat het Europese beslissingsniveau steeds meer invloed heeft op de organisatie en de evolutie van ons onderwijssysteem. We wensen deze evolutie van nabij te volgen en erover te waken dat Europees geïnspireerde onderwijsvernieuwingen, zoals de aanzet tot een Europese kwalificatiestructuur, niet enkel ontstaan vanuit een economische reflex, maar op de eerste plaats vanuit specifieke pedagogische bekommernissen. Wij willen hierbij zowel de algemeen vormende waarde als de sociale dimensie van het onderwijs gevrijwaard zien. Het Gemeenschapsonderwijs vraagt ook om, bijvoorbeeld via de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), geconsulteerd te worden en advies te mogen verlenen bij Europese topontmoetingen en onderhandelingen over onderwijsmateries.

De Europese Commissie heeft een nieuw en ambitieus onderwijssubsidieprogramma (Life Long Learning Program) op stapel staan dat normaal in 2007 moet starten en dat o.a. de opvolger is van de huidige Socrates- en Leonardo-programma's. Doordat er bij de onderhandelingen over de Europese meerjarenbegroting zwaar gesnoeid is in het oorspronkelijke budgetvoorstel van de Europese Commissie, kan de verwezenlijking van dit Life Long Learning Program in de verdrukking komen. Het Gemeenschapsonderwijs wil dat de EU in voldoende middelen voor het onderwijs voorziet en roept daarom het Europees Parlement op om via de nodige amendementen bij de begroting hieraan tegemoet te komen.

Gezondheidsbeleid

De minister van Onderwijs wil dat alle basis- en secundaire scholen in Vlaanderen vanaf 1 september 2007 een gezondheidsbeleid uitstippelen. Het Gemeenschapsonderwijs is al geruime tijd op dit terrein actief. Voortaan zal er op schoolniveau het hele schooljaar aandacht zijn voor gezond gedrag. Twee doelstellingen staan voorop: in het basisonderwijs gezond gedrag installeren (met de intentie de leerlingen een levenslange, doelbewuste en systematisch gezonde houding te laten aannemen); in het secundair onderwijs zal de nadruk gelegd worden op attitudeverandering (dit betekent anticiperen op een minder gezonde levenshouding). Werken aan gezond gedrag begint van jongs af. Samen met het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie (VIG), onze partner in gezondheidsbevordering, plant het Gemeenschapsonderwijs tal van preventieve acties: extra sport- en bewegingsmomenten, rookstopbegeleiding van personeel en leerlingen, permanente aandacht voor gezonde voeding, drank en tussendoortjes.

Door in het kader van een geïntegreerd beleid gezondheidbevorderende acties te ondernemen, willen de gemeenschapsscholen zelf het goede voorbeeld geven en stapsgewijs tot gezonde scholen uitgroeien. Dit kan niet zonder de actieve medewerking van alle onderwijsparticipanten: leerlingen, personeelsleden, ouders en externen.

Om de scholen in staat te stellen een eigen gezondheidsbeleid te voeren, zal de Raad van het Gemeenschapsonderwijs de scholen geleidelijk aan voldoende kennis en vaardigheden laten bijbrengen. Elke scholengroep en elk CLB-centrum zal minstens één medewerker laten opleiden bij het VIG om het gezondheidsbeleid op schoolniveau vorm te geven en uit te voeren (methodiek en planning).

Het Gemeenschapsonderwijs is ervan overtuigd dat het op termijn een belangrijke bijdrage kan leveren aan de fysieke, psychische en sociale gezondheid van zijn leerlingen, maar wenst te benadrukken dat alle actoren op het vlak van welzijn en gezondheid hun verantwoordelijkheid moeten opnemen en scholen niet alleen laten opdraaien voor maatschappelijke problemen.

Samenwerking binnen een open, pluralistisch netwerk

Het Gemeenschapsonderwijs wil samen met andere inrichtende machten komen tot een netwerk van open, pluralistische scholen in Vlaanderen. Aan dit netwerk kunnen andere openbare - en onder bepaalde voorwaarden ook privaatrechtelijke schoolbesturen - op vrijwillige basis deelnemen, op voorwaarde dat ze een open en neutraal pedagogisch project hanteren. In de toekomst kunnen scholen van dit open, pluralistisch netwerk borg staan voor de vrije keuze. In een aantal Vlaamse steden zijn al verregaande vormen van samenwerking tussen het Gemeenschapsonderwijs en het gesubsidieerd officieel onderwijs in ontwikkeling. Wij vragen aan de Vlaamse overheid een decretaal kader te ontwikkelen - waarvoor het model van de Vlaamse autonome hogescholen inspirerend kan zijn - om deze doorgedreven samenwerking en integratie mee mogelijk te maken en te stimuleren.

Het onderbrengen van de officiële CLB's in een autonome entiteit is hierbij wenselijk. Officiële scholen moeten overigens door officiële CLB's begeleid worden.

Het Gemeenschapsonderwijs wenst een aangepast decretaal kader voor de samenwerking tussen officiële scholen en hun integratie in een open, pluralistisch netwerk.

Veilig woon-schoolverkeer is een prioriteit

Onze leerlingen veilig van en naar school laten gaan is een prioriteit, of ze nu te voet, met de fiets of met de bus gaan. Het Gemeenschapsonderwijs wil net als de overheid leerlingen overtuigen om in de eerste plaats met de fiets of te voet naar school te gaan. Te veel leerlingen worden vandaag met de auto naar school gebracht. Dit brengt de veiligheid aan de schoolpoort in het gedrang. Daarom juichen wij de wet op de zone 30 in schoolomgevingen toe, die sinds 1 september 2005 geldt.

Meer nog, omdat we als onderwijsorganisatie willen meewerken aan een veiliger verkeer, namen we dit jaar twee nieuwe initiatieven om de veiligheid van onze leerlingen te verhogen. Alle leerlingen lager onderwijs (ca. 60.000 kinderen) werden bedacht met een gratis fluovestje. Het Gemeenschapsonderwijs investeerde ook aanzienlijk in de veiligheid van zijn 453 schoolbussen.

Kinderopvang

Steeds meer mensen maken gebruik van kinderdagverblijven. De vraag overtreft in veel gevallen het aanbod.

Het Gemeenschapsonderwijs wil zelf dit aanbod verruimen en op die manier aan maatschappelijke dienstverlening doen.

Er zijn ook pedagogische en sociale argumenten voor. Hoe vroeger je kinderen in een opvoedend kader opvangt, hoe vroeger je ongelijkheden kan tegengaan, hoe makkelijker je ze kan stimuleren om te leren en hoe beter je ze kan voorbereiden op de overgang van crèche naar kleuterschool. Daarom wil het Gemeenschapsonderwijs kinderen al vanaf de leeftijd van 3 maanden (in plaats van 2,5 jaar) opvangen, hetzij in de eigen kinderdagverblijven, hetzij in kinderdagverblijven met een pluralistische grondslag die sterke banden hebben met ons net. Momenteel heeft nagenoeg elke gemeenschapsbasisschool in het Brussels hoofdstedelijk gewest een kinderdagverblijf, maar de rest van Vlaanderen hinkt wat achterop. Het Gemeenschapsonderwijs wil in de komende jaren zoveel mogelijk minicrèches in of aan zijn scholen. In een latere fase (vanaf 2008) kan gedacht worden aan de uitbreiding van kinderdagverblijven die er al zijn.

Het Gemeenschapsonderwijs wenst ook deel te nemen aan de proefprojecten rond de oprichting van centra voor kinderopvang, ter voorbereiding van het nieuwe kinderopvangdecreet, maar vindt het noodzakelijk dat ook de voor- en naschoolse opvang in deze proefprojecten opgenomen wordt.

Onze organisatie is onlangs toegetreden tot het Pluralistisch Platform Jeugdzorg. Het Gemeenschapsonderwijs zal alles in het werk stellen om de pluralistische kinderdagverblijven te overtuigen van de noodzaak om aan te sluiten bij door onze besturen opgerichte of andere pluralistische centra voor kinderopvang. Wij zullen onder meer ijveren voor structureel lidmaatschap van personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs in de vzw's die pluralistische kinderdagverblijven verbonden aan onze scholen beheren.

Topsportonderwijs

Het Gemeenschapsonderwijs is marktleider in het topsportonderwijs. Dat blijkt niet enkel uit het aantal leerlingen, maar ook uit het aantal sportfederaties die met onze scholen een bijzonder topsportconvenant hebben ondertekend. Het Gemeenschapsonderwijs is van bij de aanvang een loyale partner geweest ten aanzien van de topsport in Vlaanderen. Zowel voor de leerlingen als voor de sportfederaties zijn ernstige inspanningen geleverd. Getuige daarvan is dat jaarlijks almaar meer sportfederaties met een van onze topsportscholen willen samenwerken. Topsport moet gecombineerd worden met studie. Op dit vlak heeft het Gemeenschapsonderwijs met de jaren een grote expertise opgebouwd.

Ministers Frank Vandenbroucke (Onderwijs) en Bert Anciaux (Sport) hebben het aantal topsportscholen gereduceerd tot zes, één in elke provincie en één in de brede rand rond Brussel. Dit is voor het Gemeenschapsonderwijs een aanvaardbare oplossing. Het stemt overeen met de beleidslijnen van het Topsportactieplan dat de Vlaamse regering heeft goedgekeurd en het creëert een zekerheid, zowel voor de scholen als voor de federaties, die noodzakelijk is voor een verdere en duurzame samenwerking. De topsportscholen moeten gekoppeld worden aan verschillende federaties, zodat men op een gerichte en gespecialiseerde manier tewerk kan gaan.

Het Gemeenschapsonderwijs pleit voor het uitbreiden van het huidige topsportconvenant naar het voltijds en deeltijds beroepsonderwijs. De integratie van deze groep leerlingen kan het topsportproject alleen maar ten goede komen. Leerlingen met een BSO-profiel en met een groot potentieel inzake sport vinden geen keuze in het huidige studieaanbod. Een volwaardige opleiding sport/topsport kan gekaderd worden in het streven naar gelijke onderwijskansen voor elke leerling. De combinatie van studie en topsport kan voor deze leerlingen daarenboven extra stimulansen bieden.

Onze scholen vragen daarenboven aan de overheid (Vlaams minister voor Onderwijs en Vlaams minister voor Sport) om de nodige maatregelen te ontwikkelen in verband met specifieke omkaderingsnormen (bv. pedagogisch coördinator topsport, internaten, ...), zodat zij kunnen voldoen aan de kwaliteitseisen van het topsportonderwijs.

Onze scholen zijn voorstander van individualisering van leertrajecten, ICT-platforms, enz. De ervaring leert ons dat dit gecoördineerd moet aangepakt worden en dat hiervoor eveneens in de nodige middelen moet voorzien worden. Het Gemeenschapsonderwijs is bereid hiervoor netoverstijgend samen te werken.

Een echte herwaardering van technisch en beroepsonderwijs

De samenleving heeft een grote behoefte aan mensen die technisch en praktisch geschoold zijn. De onderwijsvormen doorbreken kan helpen om de perceptiehandicap van technische en beroepsgerichte studierichtingen weg te werken, maar dat is op zich niet voldoende. Ook meer aantrekkelijke technische scholen kunnen, tegelijk met een volgehouden mediacampagne, de instroom voor het technisch en beroepsonderwijs verbeteren.

Het Gemeenschapsonderwijs is ervan overtuigd dat zowel het secundair nijverheidsonderwijs als de nijverheidsafdelingen van het onderwijs voor sociale promotie nood hebben aan een reële inhaaloperatie. Om de nood aan basisinfrastructuur te lenigen, wordt geïnvesteerd in de machineparken van technische scholen met welbepaalde studierichtingen. Bijkomende middelen mogen echter niet worden toegekend op basis van lineaire financieringsmechanismen, want dit is in contradictie met het opzet om elke school van een basisuitrusting te voorzien.

Het Gemeenschapsonderwijs vindt de extra studiefinanciering van leerlingen in bepaalde knelpuntberoepen een goede zaak, maar niet alle knelpuntberoepen vergen een dergelijke extra inspanning. Er zijn dringend andere maatregelen nodig: de opleidingsprofielen in het technisch en beroepssecundair onderwijs bijvoorbeeld, moeten beter worden afgestemd op de competentieprofielen bij de bedrijven. Dit betekent evenwel niet dat onderwijsaanbod en studiekeuze louter moeten worden gestuurd op basis van arbeidsmarktnoden. Het Gemeenschapsonderwijs pleit voor het ontwikkelen van talenten van leerlingen en voor maximale ondersteuning van bij het begin van het basisonderwijs om de leerlingen te helpen leren kiezen. De conclusies van de Staten-Generaal blijven onverkort gelden.

Het Gemeenschapsonderwijs bepleit een prioritaire inhaaloperatie voor het technisch en beroepssecundair onderwijs, evenals voor de nijverheidsafdelingen van het onderwijs voor sociale promotie.

Samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven

Het Gemeenschapsonderwijs verwelkomt de groeiende belangstelling vanuit het bedrijfsleven en de sectororganisaties. De samenwerking tussen onderwijs en bedrijven neemt al verschillende vormen aan, maar moet verder gestimuleerd worden. Het bedrijfsleven heeft ook een cruciale opdracht bij het uittekenen van competentieprofielen, die door het onderwijs in opleidingsprofielen en startcompetenties moeten worden vertaald.

Ook inzake technische infrastructuur en uitrusting is intense samenwerking met de bedrijven noodzakelijk.

De minister heeft dit, onder meer met de oprichting van regionale technologische centra (RTC's), gestimuleerd voor het technisch en beroepssecundair onderwijs. Ook de centra voor volwassenenonderwijs zouden bij de RTC's moeten kunnen aankloppen voor ondersteuning. Informatie-uitwisseling tussen scholen, centra voor volwassenenonderwijs, leerkrachten en leerlingen/cursisten enerzijds en bedrijven anderzijds is erg belangrijk om de beide werelden dichter bij elkaar te brengen en ook om de leerlingen/cursisten beter voor te bereiden op een succesvolle intrede in het arbeidsleven.

Initiatieven zoals de RTC's dienen dicht bij het onderwijs en toegankelijk voor alle scholen en leerlingen te worden gerealiseerd. Dit betekent ook dat ze zoveel als mogelijk in neutrale gebouwen worden gerealiseerd. We moeten hierbij wel stellen dat de RTC's de behoeften aan infrastructuur in scholen slechts gedeeltelijk kunnen lenigen, vooral als het gaat om (dure) hoogtechnologische apparatuur. De basisuitrusting moet altijd in de school voorhanden zijn, terwijl voor gespecialiseerde technologische uitrusting netoverstijgende samenwerking en samenwerking met het bedrijfsleven noodzakelijk is.

In zijn beleidsnota (2004-2009) 'Vandaag kampioen in wiskunde, morgen ook in gelijke kansen' stelt minister Frank Vandenbroucke onder meer dat per 1 januari 2008 gekozen wordt voor niet meer dan vijf centra, één voor iedere Vlaamse provincie. Het Gemeenschapsonderwijs vindt dit een goede zaak, omdat het versnippering tegengaat en omdat elke regio op die manier kansen krijgt om specifieke accenten te leggen.

Stages zijn een ander cruciaal terrein voor samenwerking. Ze zijn erg zinvolle componenten van een opleiding als ze een reële toegevoegde waarde betekenen voor het opleidingsprofiel. Het bedrijfsleven moet wel investeren in voldoende geschikte en leerrijke stageplaatsen.

Het Gemeenschapsonderwijs steunt en stimuleert deze en andere vormen van samenwerking met het bedrijfsleven. Het vraagt van de overheid wel aandacht voor de autonomie van het onderwijs en waarschuwt voor een te utilitaire invulling van de opdracht van het onderwijs.

Vorming van de totale persoon

Het Gemeenschapsonderwijs is gericht op de vorming van de totale persoon, voedt op tot zelfstandigheid door mondigheid, kritische ingesteldheid en verantwoordelijkheidszin te stimuleren en stimuleert levenslang en levensbreed leren.

Levenslang en levensbreed leren

Het volwassenenonderwijs wordt, ondanks alle retoriek over levenslang leren, nog steeds op een stiefmoederlijke wijze, als een soort aanhangsel van het onderwijs, behandeld. Nochtans heeft het decreet van 1999 tot een nieuwe dynamiek en een belangrijke groei in cursistenaantallen geleid. Alvorens de regelgeving opnieuw ten gronde te wijzigen, is het passend om het decreet van 1999 eerst te evalueren, zoals trouwens decretaal is voorzien. Een eventuele verdere stap in de schaalvergroting van de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) kan worden onderzocht. De voorgestelde regionale benadering staat haaks op de structuren van het gemeenschapsonderwijs die het Bijzonder decreet oplegt, met de scholengroepen als inrichtende macht. Voor de opleidingen hoger onderwijs voor sociale promotie (HOSP) dient een goede oplossing te worden gezocht, zodat deze cursisten niet met achterhaalde en minderwaardige kwalificaties afstuderen. Om de HOSP-kwalificaties te positioneren tegenover de kwalificatiestructuur in de hogescholen, moet er een structureel kader worden uitgewerkt door duidelijke bepalingen op het vlak van EVK, EVC en de integratie van deze kwalificaties in bachelortrajecten.

Bovenal ontbeert het volwassenenonderwijs de politieke erkenning voor de belangrijke maatschappelijke rol die het met weinig middelen voor een zeer grote en groeiende groep lerende Vlamingen vervult. Deze gebrekkige erkenning laat zich afleiden uit tal van recente voorvallen en beleidsinitiatieven, waarover het Gemeenschapsonderwijs teleurgesteld is, zoals de beperking van de groei van de omkadering tot 2 % voor 2006-2007 en tot maximum 4 % voor de volgende jaren. Reeds jarenlang geformuleerde vragen, bijvoorbeeld inzake administratieve omkadering, infrastructuur of werkingsmiddelen, werden nog niet gehonoreerd. Er leven in het volwassenenonderwijs nog vele andere vragen, zoals toegang tot de nascholing, verdere verbetering van het statuut van deeltijdse leraren, uitbouw van pedagogische begeleiding en kwaliteitszorg. Op termijn dient er een stelsel van studiebeurzen te worden uitgewerkt voor cursisten die in hun educatieve participatie kunnen geremd worden door gebrekkige financiële mogelijkheden.

De terughoudende opstelling van de overheid tegenover al deze en andere vragen staat erg haaks op de doelstellingen van de Vlaamse regering, zoals ook overeengekomen met de sociale partners in het Pact van Vilvoorde, om de participatie aan volwasseneneducatie te verhogen.

Het Gemeenschapsonderwijs dringt aan op een volwaardig beleid inzake levenslang en levensbreed leren, dat de rol van het volwassenenonderwijs erkent en het de middelen en mogelijkheden geeft om die rol verder uit te bouwen.

Specifieke aandacht dient daarbij te gaan naar het tweedekansonderwijs. Binnen het volwassenenonderwijs zorgt dit aanbod immers voor een maatschappelijk erg belangrijke functie, namelijk volwassenen alsnog van hun recht op een diploma of startkwalificatie helpen gebruikmaken. Het realiseert op die manier de gelijke onderwijskansen bij lerende volwassenen. Een ruimere ondersteuning om met deze specifieke doelgroepen te werken, is dringend nodig. Tegelijk moet de vrije programmatie van tweedekansonderwijs worden vermeden.

Binnen het volwassenenonderwijs is, gezien zijn sociale functie, prioritaire aandacht nodig voor het tweedekansonderwijs.

GeoArt: vakoverstijgende kunstprojecten

Met reizende tentoonstellingen brengt GeoArt vzw sinds 1989 kunst in de scholen van het gemeenschapsonderwijs. Een tentoonstelling met werken van kunstenaars vormt de basis voor een pedagogisch project voor de leerlingen. Nadat ze inspiratie hebben opgedaan uit de tentoonstelling, maken de leerlingen zelf kunst en bekijken ze het thema vanuit verschillende invalshoeken. Naarmate de tentoonstelling de scholen afreist, wordt ze telkens verrijkt met kunstwerken van leerlingen.

GeoArt probeert met deze vakoverstijgende projecten de kunstzin en de creativiteit van de leerlingen te bevorderen en bij te dragen tot de ontwikkeling van hun persoonlijkheid. Zo draagt zij op een originele manier bij tot de verwezenlijking van het pedagogisch project van het Gemeenschapsonderwijs.

Het kunstproject komt ook in andere vakken aan bod, zodat het zoveel mogelijk geïntegreerd is in het curriculum.

GeoArt zorgt er mee voor dat leerlingen de vakoverstijgende eindterm 'Kunstbeleving door de leerlingen van het Gemeenschapsonderwijs' bereiken. Ze draagt ertoe bij dat zij tot echte kunstbeleving komen in plaats van theoretische kennis van wat kunst wel zou kunnen zijn. Ze krijgen de kans om eigen ontwerpen te maken en vertrouwd te raken met technieken en vaardigheden die ze in hun kunst kunnen aanwenden.

Bewegingscultuur op school

In het kader van zijn geïntegreerd gezondheidsbeleid wil het Gemeenschapsonderwijs ook werk maken van een goed doordachte bewegingscultuur op school, m.a.w. van 'zittend' onderwijs overstappen naar 'bewegend' onderwijs.

Bewegend onderwijs past perfect in ons streven naar de harmonische ontplooiing van de totale persoonlijkheid omdat het de nadruk legt op activiteiten - in en buiten de klas - die de lichaamsbeweging stimuleren.

Aan de hand van een uitgebreid actieplan willen wij de theorie rond geïntegreerde gezondheids- en bewegingscultuur op school in daden omzetten, zowel in het basis- als in het secundair onderwijs.

Financiering

Opdat het Gemeenschapsonderwijs zijn missie naar behoren kan vervullen, dient de overheid in voldoende middelen te voorzien.

Naar een nieuw financieringssysteem in het onderwijs

De vorige Vlaamse regeringen hebben een pad afgesproken om geleidelijk te evolueren naar een 76/100-verhouding in werkingsmiddelen tussen het gesubsidieerd en het gemeenschapsonderwijs. Om dit te bereiken zijn deels bijkomende middelen gevonden, maar is deels ook bespaard op het gemeenschapsonderwijs. Dit moet een halt worden toegevoerd. De werkingsmiddelen voor de scholen van het gemeenschapsonderwijs verder verminderen zou hun goede werking in het gedrang brengen.

Voldoende middelen moeten de scholen in staat stellen om op een efficiënte en effectieve wijze in te spelen op nieuwe noden, technologische ontwikkelingen en de steeds stringenter wordende regelgeving inzake milieu, veiligheid en hygiëne.

Een verdere daling van de middelen heeft tot gevolg dat inplantingen van het gemeenschapsonderwijs bedreigd worden en tegelijk ook de grondwettelijke keuzevrijheid van elke ouder in het gedrang komt.

Het Gemeenschapsonderwijs verzet zich met klem tegen bijkomende besparingen in de werkingsmiddelen van zijn scholen.

Objectieve parameters voor de financiering

Het Gemeenschapsonderwijs stelt een regeling voor die uitgaat van de volgende principes:

- Elke school/centrum voor volwassenenonderwijs/academie moet kunnen beschikken over een basisfinanciering, een basispakket dat elke school in staat stelt om de basisfuncties te betalen;
- Een financiering per leerling/cursist, waarbij leerlingsspecifieke parameters kunnen worden toegepast om de gelijke onderwijskansen te waarborgen van kinderen uit achtergestelde milieus of met specifieke zorgbehoeften;
- Parameters die per onderwijsvorm, onderwijsniveau of studierichting een weging kunnen inhouden, afhankelijk van de kostprijsverschillen die de inrichting van dit onderwijs met zich meebrengt. Ook het aanbieden van de keuze tussen de verschillende levensbeschouwelijke vakken is zo een schoolspecifieke parameter;
- Het verrekenen van de kostprijs die resulteert uit het privaat- dan wel publiekrechtelijke karakter van de school. Het gemeenschapsonderwijs wordt geconfronteerd met een objectiebaar verschil door de toepassing van de regelgeving, zoals onder meer motiveringsplicht van bestuurshandelingen, openbaarheid van bestuur en overheidsopdrachten.

Een eenvormig systeem van financieel toezicht kan bijdragen tot volledige transparantie van de geldstromen in scholen. Voor zover daaruit zou blijken dat andere inrichtende machten zoals steden en gemeenten, provincies of privaatrechtelijke organisaties, bovenop de basisfinanciering nog additionele middelen in hun scholen investeren, dient ook de Vlaamse Gemeenschap dit te doen voor haar onderwijs.

Het Gemeenschapsonderwijs stelt een nieuw financieringssysteem voor dat een evenwichtige integratie vormt van een basisfinanciering voor elke school, een gewogen financiering op basis van leerlingkenmerken en kostprijsafhankelijke parameters.

De prijs van de vrije keuze

Het Gemeenschapsonderwijs vraagt om bijkomende financiering op basis van zijn grondwettelijke, wettelijke en decretale verplichtingen.

Als onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap heeft het Gemeenschapsonderwijs de grondwettelijke plicht ouders en kinderen in Vlaanderen het recht te waarborgen vrij te kunnen kiezen voor open en pluralistisch onderwijs. Het vervult die opdracht op een hedendaagse en positieve manier. Daarom verwachten wij van de Vlaamse Gemeenschap de erkenning en de mogelijkheden om dat te doen.

Voor het basisonderwijs vragen wij aan de overheid bijkomende middelen om kleine scholen in stand te kunnen houden. De opdracht om ouders het recht op vrije keuze te waarborgen dwingt het Gemeenschapsonderwijs tot een bijna onmogelijk economisch model. De verantwoordelijkheid van de vrije keuze wordt vandaag grotendeels bij de scholengroepen gelegd in plaats van bij de overheid.

Om in al onze scholen kwaliteitsvol onderwijs te waarborgen én voor de ouders voldoende attractief te zijn, zijn bijkomende middelen noodzakelijk.

Om zijn grondwettelijke, wettelijke en decretale verplichtingen inzake de vrije keuze na te komen, vraagt het Gemeenschapsonderwijs, bovenop de huidige dotatie bestemd voor het net, de volgende bijkomende middelen voor die scholen en vestigingsplaatsen die voor het Gemeenschapsonderwijs de vrije keuze waarborgen:

- extra financiering voor de scholen en vestigingsplaatsen die minder dan 180 leerlingen tellen;
- bijkomende omkadering met minstens één personeelslid (tot een maximale omkadering van vijf personeelsleden) voor de scholen met minder dan 80 leerlingen;
- voor al de scholen en vestigingsplaatsen onder de 180 leerlingen de waarborg van twee aanvullende lestijden Lichamelijke Opvoeding.

Het Gemeenschapsonderwijs benadrukt dat het bereid blijft zijn vrijekeuzeopdracht te delen met een school van het officieel gesubsidieerd onderwijs, mits voldaan wordt aan de decretale voorwaarden, namelijk: begeleid worden door een officieel CLB en de oudervereniging van de school laten aansluiten bij het ondersteuningscentrum van ouderverenigingen van het officieel onderwijs.

Ook in het secundair onderwijs blijft de grondwettelijke waarborg van de vrije keuze een fundamentele opdracht van het Gemeenschapsonderwijs. Het Gemeenschapsonderwijs is bereid om de vrije keuze te koppelen aan de bij decreet vastgelegde onderwijszones. Binnen deze onderwijszones (regio's die voor alle netten gelden) moeten de scholen het aanbod van studierichtingen op elkaar afstemmen.

Hiervoor vragen wij de waarborg dat aan het principe van de minimumpakketten niet wordt geraakt, maar dat ze kunnen gebruikt worden om binnen een onderwijszone enerzijds een rationeel studieaanbod uit te werken en anderzijds scholen in staat te stellen zich te profileren en een beleid te voeren dat aangepast is aan de lokale behoeften. Dit laatste betekent ook dat binnen de onderwijszone een aangepaste programmatie mogelijk moet zijn. Scholen moeten hiervoor over voldoende beleidvoerend vermogen kunnen beschikken.

Het Gemeenschapsonderwijs is bereid de vrije keuze te koppelen aan de bij decreet vastgelegde onderwijszones. Het vraagt daarbij de volgende waarborgen:

- de waarborg van een rationeel aanbod per onderwijszone, afgestemd op de lokale situatie, wat onder meer een soepele programmatie inhoudt;
- het behoud van de middelen die vandaag de vrije keuze waarborgen: de minimumpakketten en de degressiviteit;
- bijkomende middelen om zijn scholen binnen de onderwijszone te herprofilieren.

Leerlingenvervoer

De grondwet geeft iedere ouder het recht om vrij een school te kiezen voor zijn kinderen. De grondwet verplicht de overheid om dit recht binnen een redelijke afstand te waarborgen, ofwel door scholen als zogenaamde 'vrijekeuze-scholen' op te nemen in de financierings- of subsidiëringsregeling, ofwel door bij te dragen in de vervoerkosten naar dergelijke scholen.

Het leerlingenvervoer is dus onlosmakelijk gekoppeld aan het principe van de vrije keuze.

Het leerlingenvervoer neemt binnen de facilitaire voorzieningen van het Gemeenschapsonderwijs een belangrijke plaats in. In het verleden werd de vrije schoolkeuze de facto via het leerlingenvervoer gerealiseerd, als compensatie voor de veel duurdere optie om een dichtere netstructuur te ontwikkelen. Omdat de subsidies van de overheid de kosten niet dekken, wordt het voor het Gemeenschapsonderwijs almaar zwaarder om het leerlingenvervoer in stand te houden.

Het Gemeenschapsonderwijs wil zijn aanwezigheid op het onderwijsveld in Vlaanderen onverkort handhaven, maar wenst ook de keerzijde van dit zogenaamde bevoorrecht stelsel te belichten. De grondwettelijke plicht om de vrije keuze te waarborgen heeft immers verre gaande gevolgen voor de kostprijs van de infrastructuur, voor de werkingskosten, en, wegens de soms grotere afstand tussen woonplaats en school, voor het aanbieden van leerlingenvervoer. Het Gemeenschapsonderwijs verwacht dan ook van de overheid een financieel engagement dat het Gemeenschapsonderwijs in staat stelt om de gevolgen van de vrije keuze te dragen.

Volgend schooljaar gaat in 12 Vlaamse gemeenten (Asse, Bekkevoort, Blankenberge, Hemiksem, Herentals, Mechelen, Oostende, Ronse, Rotselaar, Sint-Truiden, Waasmunster en Wellen) een proefproject rond netoverstijgend leerlingenvervoer in het gewoon basisonderwijs van start. Men wil zowel het woon-schoolvervoer als het intern vervoer (regelmatig busvervoer naar het zwembad, bibliotheek, ...) bekijken. Samenwerking met andere gemeenten is mogelijk en kan nodig zijn als binnen de eigen gemeente de vrije keuze niet kan gewaarborgd worden. Om deze projecten te realiseren, werden Overlegorganen Onderwijs-Gemeenten (OOG) geïnstalleerd.

Het Gemeenschapsonderwijs wenst uitdrukkelijk betrokken te worden bij dit overleg.

Kosteloosheid van het leerplichtonderwijs

Kosteloos onderwijs betekent dat er geen direct of indirect inschrijvingsgeld mag worden gevraagd en dat de onderwijsgebonden kosten die noodzakelijk zijn om een eindterm te realiseren of een ontwikkelingsdoel na te streven, integraal door de gemeenschap moeten worden gedragen. Alleszins dient de overheid voor de scholen (en zeker voor de technische en beroepsscholen) de werkingsmiddelen te waarborgen die nodig zijn om de basisuitrusting en gebruiksgoederen te betalen.

Er heerst evenwel heel wat onduidelijkheid omtrent het begrip 'onderwijsgebonden kosten', zodat men aan de ouders ook niet altijd eenduidig kan meedelen of kosten noodzakelijk of facultatief zijn. Het Gemeenschapsonderwijs is daarom vragende partij voor het opstellen van een duidelijke lijst van onderwijsgebonden kosten. Uiteraard kan deze lijst verder aangroeien naarmate het werkingsbudget van de scholen stijgt.

Tegelijk is het ook noodzakelijk om de werkingsmiddelen in het basisonderwijs te verhogen, opdat scholen in staat zouden zijn om de diverse opdrachten die zij maatschappelijk toegewezen krijgen te vervullen. Indien de overheid wil streven naar een zorgbrede school, dient men alleszins in extra werkingsmiddelen te voorzien, zodat onze scholen de nodige acties kunnen opzetten om de ontwikkelingsdoelen na te streven en de eindtermen te bereiken. Zowel de nascholing van het team als de bijzondere leermiddelen vergen extra financiële inspanningen, en die moet men uiteraard in de werkingsmiddelen kunnen terugvinden. Het is bijvoorbeeld wenselijk dat alle scholen in het kader van hun gelijkheids- en zorgbeleid extra ondersteuning van een logopedist kunnen aanbieden tijdens de reguliere lestijden... (dit laatste is een voorwaarde om kosteloos logopedische verstrekkingen te kunnen genieten).

Bovendien zou voor tal van nieuwe opdrachten die aan de scholen worden toegewezen aan kosten-effectenrapportage moeten worden gedaan. De resultaten daarvan moeten bij de toewijzing van werkingsmiddelen verrekend worden.

Het Gemeenschapsonderwijs vraagt dat de kosteloosheid van het leerplichtonderwijs in fases wordt doorgevoerd, met dien verstande dat de kosten die het zwaarst op het budget wegen, op de eerste plaats en over alle studie jaren worden geneutraliseerd. De effecten van de vrijstelling van bepaalde kosten moeten dus onmiddellijk voelbaar worden bij de kleinste gezinsbudgetten. Alleen op die manier kan men het verschil maken voor mensen in armoede.

Ook de kosten die niet rechtstreeks met het leerplan samenhangen, maar in de concrete realiteit voor veel gezinnen wel noodzakelijk zijn om kinderen te laten schoollopen, moeten binnen de perken blijven.

De verplichte opname van de bijdrageregeling in het schoolreglement zou meer in detail kunnen worden uitgewerkt. Een gedifferentieerde bijdrageregeling maakt het mogelijk de sociaal zwakkeren ondersteuning te bieden bij de facultatieve onderwijskosten. Er kan misschien overwogen worden om het invoeren van een gedifferentieerde bijdrageregeling verplicht te maken.

Het Gemeenschapsonderwijs vraagt voldoende financiering van zijn scholen. Een eerste vereiste om kosteloos onderwijs te kunnen waarborgen is immers dat de scholen voldoende werkingsmiddelen ontvangen.

Internaten

Het gemeenschapsonderwijs heeft naast een onderwijsopdracht ook een internaatsfunctie te vervullen. Om de reële nood van jongeren en ouders aan een gezinsvervangende opvang tijdens het schooljaar te kunnen lenigen, moet elk internaat kunnen beschikken over een basisfinanciering, een basispakket dat elk internaat in staat stelt om de basisfuncties te betalen. De pedagogische functie van een internaat bestaat uit studiebegeleiding en persoonlijkheidsvorming. Een internaat heeft ook een sociaal-preventieve functie. Het kan kinderen en jongeren opvangen die geconfronteerd worden met een psycho-sociale problematiek en op die manier voorkomen dat ze in de Bijzondere Jeugdzorg terechtkomen.

Het internaat heeft ook een democratiseringsfunctie. Een financiering per interne, met toepassing van internspecifieke parameters, maakt het mogelijk om de gelijke onderwijskansen van kinderen en jongeren uit achtergestelde milieus of met specifieke zorgbehoeften te waarborgen, doordat men hen een geschikte studierichting of studieniveau kan laten volgen in optimale pedagogische omstandigheden. Het bestaan van een internaat is in sommige gevallen ook noodzakelijk om de vrije keuze te waarborgen. Ook aan kinderen in het buitengewoon onderwijs moet een internaat voldoende zorgbreedte kunnen verstrekken. Gezien de ruime taken die van het personeel van een internaat verwacht worden, hebben de internaten meer omkadering nodig, zowel kwantitatief als kwalitatief, zodat zij een verantwoord pedagogisch en personeelsbeleid kunnen voeren. De organisatie en de werking van de internaten in het huidige onderwijsveld vragen om een degelijke decretale onderbouw.

Het Gemeenschapsonderwijs wil er tevens op wijzen dat het geconfronteerd wordt met een objectiveerbaar verschil door de toepassing van regelgeving zoals onder meer motiveringsplicht van bestuurshandelingen, openbaarheid van bestuur en overheidsopdrachten (verrekening van de kostprijs voortvloeiend uit het privaat- dan wel publiekrechtelijke karakter van de school).

Het Gemeenschapsonderwijs vraagt voor zijn internaten een betere omkadering en een eigen decretale onderbouw.

Infrastructuur

Meer middelen voor infrastructuur

In zijn beleidsnota '2004-2009' wijst minister Vandenbroucke op de problematiek: 'Vlaanderen heeft de voorbije decennia te weinig geïnvesteerd in onderwijsinfrastructuur. Wij moeten dit erkennen. Infrastructuur werd te vaak benadeeld ten voordele van personeel en werking. De kapitaalsuitgaven voor het leerplichtonderwijs hebben een erg laag niveau. Volgens de laatste gepubliceerde gegevens van de OESO bereiken de Vlaamse inspanningen voor schoolinfrastructuur nog niet de helft van het OESO-gemiddelde'.

Investeren in scholenbouw heeft nochtans belangrijke effecten: effecten op motivatie (en dus prestaties) van leerlingen en leerkrachten, met afgeleide (termijn)effecten op maatschappelijk welzijn en op economie en werkgelegenheid.

Eigenaaronderhoud

Het krediet dat het Gemeenschapsonderwijs ontvangt voor eigenaaronderhoud is sinds 1996 ongewijzigd gebleven. Deze dotatie moet onverwijld opgetrokken worden tot 1% van de nieuwbouwwaarde van het patrimonium, het minimumpercentage dat internationaal aanvaard wordt. Indien deze norm werd toegepast, zou het Gemeenschapsonderwijs op basis daarvan jaarlijks over een krediet beschikken van 38 mio euro (d.i. een verhoging met 30 mio euro) om de gebouwen van de Vlaamse Gemeenschap, die het in eigendom toevertrouwd kreeg, te onderhouden.

Investeringsmiddelen voor gebouwen en uitrusting

Investeringsmachtiging

Heel wat scholen hebben nood aan allerlei werken om verouderde gebouwen en installaties aan te passen aan de huidige behoeften en normen.

Deze zogenaamde 'geschiktmakingswerken' zijn bedoeld om:

- lokalen aan te passen aan veranderende pedagogische behoeften, zonder de in aanmerking te nemen oppervlakten te vergroten;
- de functionaliteit en het rendement van de installaties en de uitrustingen te verbeteren, en tegelijk ook het comfort en de hygiëne van de lokalen;
- de veiligheid van de gebruikers en derden te waarborgen, conform de voorschriften inzake hygiëne, veiligheid en brandpreventie.

Om al deze redenen vraagt het Gemeenschapsonderwijs dat de Vlaamse overheid de jaarlijkse investeringsmachtiging voor gebouwen en uitrusting aanzienlijk blijft verhogen.

Als mogelijke oplossingen voor het nijpende probleem van de schoolgebouwen heeft de Vlaamse regering de alternatieve financieringsmechanismen DBFM en PPS voorgesteld.

Het Gemeenschapsonderwijs heeft principieel geen bezwaren tegen het zoeken naar alternatieve financieringsmiddelen, maar de nieuwe mechanismen mogen niet in de plaats komen van het huidige financieringssysteem.

DBFM

De investeringen worden gedaan door een private partner die zal instaan voor het ontwerp (Design), de bouw (Build), de financiering (Finance) en het onderhoud (Maintain). De return van de investering wordt gerealiseerd via de betaling van een beschikbaarheidsvergoeding die gesubsidieerd wordt door de overheid.

De DBFM-middelen zijn enkel gericht op nieuwbouw of volledige renovatie. Daardoor zal slechts een beperkt aantal scholen die kampen met een tekort aan oppervlakte of een verouderd patrimonium van voorlopige paviljoenen van dit aanbod gebruik kunnen maken.

PPS of publiek-private samenwerking

Er is sprake van PPS als het gaat om een samenwerkingsverband waarin publieke en private partijen (meestal traditionele) overheidsprojecten realiseren op basis van een heldere risico- en kosten(ver)deling. Men combineert zowel publieke als private expertise en men bedeeft de risico's toe aan de partij die ze het best kan beheersen.

De bedoeling van PPS is dat men 'meerwaarde' verkrijgt in vergelijking met het publieke alternatief (d.w.z. in vergelijking met de situatie waarbij het Gemeenschapsonderwijs het project zelf realiseert, in de veronderstelling dat de middelen daartoe voorhanden zijn). Men stelt van bij de aanvang de vraag of PPS een hogere prijs-kwaliteit-verhouding voor de publieke sector oplevert dan een traditionelere vorm van contracteren met de private sector. Het gaat dan vooral om efficiëntiewinst of de verwezenlijking van maatschappelijke én commerciële doelen.

Het Vlaams Kenniscentrum PPS onderscheidt drie dimensies in meerwaarde: financiële, maatschappelijke en operationele meerwaarde. In het onderwijs moet het accent vooral liggen op de maatschappelijke meerwaarde. Dat wil zeggen:

- sneller wachtlijsten wegwerken;
- efficiënter patrimoniumbeheer;
- betere onderwijsinfrastructuur;
- betere prijs-kwaliteitverhouding, d.i. ofwel een hogere kwaliteit tegen dezelfde kosten of dezelfde kwaliteit tegen lagere kosten.

Commerciële doelen moeten kunnen, maar zijn niet noodzakelijk en mogen geenszins de enige drijfveer zijn.

Intern PPS-Kennisknooppunt

In de administratie van de Raad van het Gemeenschapsonderwijs wordt een intern PPS-kennisknooppunt opgebouwd. Dit kennisknooppunt moet het Gemeenschapsonderwijs de noodzakelijke - en ook betere - infrastructuur bezorgen door aan de hand van PPS-technieken een actief patrimoniumbeleid (combinatieprojecten) te voeren of door buiten de investeringsdotatie om projecten voor 'multi-users' (ook naschools gebruik of samenwerkingsverbanden) te realiseren. Op die manier moet het mogelijk worden om enerzijds projecten zo snel mogelijk en tegen de meest voordelige prijs te realiseren en anderzijds financiële ruimte te scheppen op de investeringsdotatie, zodat de dringende behoeften gelenigd kunnen worden. Het Kennisknooppunt zal mogelijke projecten opsporen, hun PPS-gehalte inschatten en aan de hand daarvan een 'shortlist' van potentiële projecten samenstellen en na goedkeuring door de Raad verder uitdiepen en opvolgen tot de finish.

Colofon

Het Gemeenschapsonderwijs

Straat: Emile Jacqmainlaan 20
Plaats: 1000 Brussel
Telefoon: 02 790 92 00
Fax: 02 790 92 01
E-mail: info@gemeenschapsonderwijs.be
Web: www.gemeenschapsonderwijs.be

Verantwoordelijke uitgever: Urbain Lavigne, afgevaardigd bestuurder
Redactie: Communicatiedienst Gemeenschapsonderwijs
Concept en realisatie: Atos-Printing

